BRĪVĀ LATVIJA

ISNN 0934–6759

APVIENOTĀ LONDONAS AVĪZE UN LATVIJA

2018. gada 27. janvāris – 2. februāris

Nr. 3 (1517)

Lasiet tīmeklī www.brivalatvija.lv

Atceras 1991. gada asiņaino ziemu

Atmiņas par tā saukto Barikāžu laiku ir daudz gandrīz ikvienam, kas tajā 1991. gada ziemā pirms 27 gadiem bija sasniedzis kaut cik apzinātu vecumu. Ir fotografijas, videokadri, stāstījumi un arī liecības, kuras var aptaustīt un kuŗām var pieskarties un tādā veidā atdzīvināt Barikāžu laiku.

20. janvārī cilvēki pulcējās Rīgā, Doma laukumā, lai pieminētu 1991. gada barikāžu gadadienu. Barikāžu piemiņas ugunskurs Doma laukumā tika iededzināts, piedaloties Valsts prezidentam Raimondam Vējonim, Saeimas priekšsēdei Inārai Mūrniecei (*VL-TB*/LNNK), aizsardzības ministram Raimondam Bergmanim (ZZS) un citām esošajām un bijušajām amatpersonām.

Ap iedegto ugunskuru pulcējās jaunsargi un citi interesenti, kuŗi dalījās un uzklausīja atmiņu stāstus par barikāžu laiku un fotografējās un sarunājās ar amatpersonām.

Saeimas priekšsēde Ināra Mūrniece un Valsts prezidents Raimonds Vējonis aizdedz Barikāžu dienu ugunskuru

Aicinām pieteikties piešķīrumiem!

PASAULES BRĪVO LATVIEŠU APVIENĪBA
KULTŪRAS FONDS

PBLA Kultūras fonds (KF) ar PBLA valdes lēmumu tika dibināts 1972. gada 16. novembrī kā "autonoms PBLA iestādījums līdzekļu sagādei un sadalīšanai". PBLA KF uzdevums ir "atbalstīt latviešu kultūras saglabāšanu un jaunradi, kā arī veicināt nacionālo pastāvēšanu, pabalstot skolas un latvisko audzināšanu".

PBLA KF vada priekšsēdis un valde, kas sastāv no centrālo organizāciju Kultūras nozares vadītājiem un Kultūras fondu priekšsēžiem tajās valstīs, kuŗās tādi ir. PBLA KF padomnieki ir 11 nozaŗu vadītāji 11 laukos: humānitārās un sociālās zinātnes, techniskās un dabas zinātnes, prese, mūzika, teātris, tēlotājmāksla, daiļamatniecība un lietiskā māksla, tautas un mākslas deja, kā arī pedagoģija. 2016. gadā izveidoja arī filmu nozari. 2016. gadā PBLA valde nolēma izveidot speciālu KF logotipu, ko radīja Toronto māksliniece Lija *Dobson* (tagad *Houston*). (Viņa ir arī 2019. gada Dziesmu un deju svētku Kanadā logotipa autore.)

Aizvadītajos 10 gados PBLA KF ir atbalstījis 134 projektus. "Mani vienmēr ir iepriecinājusi atbalstīto projektu daudzveidība," uzsvēra PBLA KF valdes priekšsēdis Juris Ķeniņš. 2017. gadā tika pieteikti 34 projekti no deviņām valstīm, tai skaitā nozīmīgs procents pieteikumu no Latvijas. "Esam pēdējos gados atbalstījuši gan lielus projektus: Dziesmu un deju svētkus ASV, žurnālu *Jaunā Gaita*, bērnu operas "Lakstīgala" iestudējumu, gan mazākus. Mazākais droši vien bija vecāku teātris bērnu skoliņā Islandē, – bet projekts uzrunāja vērtētājus! Bez izņēmuma projekti ir bijuši vērtīgi un norāda, cik čakli un spējīgi mēs esam visās pasaules malās."

Viss ir gatavs 2018. gada piešķīrumiem. Līdzekļu pieprasījumu veidlapas ir lejuplādējamas PBLA KF mājaslapā *www.pbla.lv/kulturas-fonds*. Šai vietnē var iepazīties arī ar iepriekšējos gados atbalstītajiem projektiem. **Termiņš 2018. gada projektu iesniegšanai ir 1. marts.**

PBLA KF valde

ULDIS GRAVA Mūžībā

Mūžībā aizsaukts izcilais Latvijas patriots, ievērojamais latviešu sabiedriskais darbinieks un politiķis – Amerikas latviešu jaunatnes apvienības priekšsēdis (1962), Amerikas latviešu apvienības valdes loceklis (1962-1970) un priekšsēdis (1970-1972), Pasaules Brīvo latviešu apvienības (PBLA) priekšsēdis (1970-1975), PBLA Kultūras fonda pirmais priekšsēdis (1972), Pasaules Baltiešu apvienības priekšsēdis (1975), Pasaules Baltiešu apvienības delegāciju vadītājs Helsinku Eiropas drošības konferencēs (1973, 1975), Latvijas Brīvības fonda pārvaldes priekšsēdis (1990-1993), Radio *Brīvā Eiropa* latviešu redakcijas direktors (1992-2002), Latvijas Televīzijas ģenerāldirektors (2002-2004), Liepājas pilsētas domnieks (2005-2006), 9. Saeimas deputāts (2006-2010), Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieris (1995), PBLA 2005. gada balvas laureāts.

Dzimis 1938. gada 1. aprīlī Liepājā.
Miris 2018. gada 19. janvārī Rīgā.

PASAULES BRĪVO LATVIEŠU APVIENĪBA

Izsakām visdziļāko līdzjutību Ulža dzīvesdraugam Sarmītei, meitai Daumai Kursai, dēliem Robertam Latvim un Grantam Līvam ar ģimenēm.

Sērās
Pasaules Brīvo latviešu apvienība

RADI UN DRAUGI 20 YEARS
★★★★ VIESNĪCA • HOTEL

VIESNĪCA "RADI UN DRAUGI" - JŪSU VIESNĪCA RĪGĀ!
72 labiekārtotas un mājīgas istabas (cena no 51 EUR) / Bagātīgas brokastis iekļautas viesnīcas cenā / Konferenču zāle / Restorāns NIKLĀVS

Mārstaļu iela 1, Rīga, LV-1050, Latvija T: +371 67820200 E: reservation@draugi.lv
www.hotelradiundraugi.lv

Par Latvijas diplomātiem Īrijā un Francijā *4. lpp.*

Franka Gordona un Kārļa Streipa komentāri *5. lpp.*

Kopīgi izlolota Brīvība *6. lpp.*

Krišjānis Kariņš par aktuālitātēm Latvijā un Eiropā *7. lpp.*

Agatei Nesaulei jauns romāns un jubileja *8. lpp.*

Ilmārs Knaģis par čekas maisiem *11. lpp.*

9 770934 67501 8 03

IN MEMORIAM

"Paldies visiem, ko dzīvē esmu sastapis"

ULDIS GRAVA (1938.1.IV – 2018.19.I)

Naktī no 18. uz 19. janvāri Mūžībā aizgājis Uldis Grava. Viņu pazīstam kā vienu no visizcilākajiem savas paaudzes latviešiem. Dzimis Liepājā, kā otrs dēls Nikolaja un Matildes Gravu ģimenē.

1944. gada 14. oktobrī Gravu ģimene devās bēgļu gaitās uz Vāciju. Nometņu laikus viņi pavadīja Grēvenes nometnē, kur Uldim iesākās skolas gaitas un skautošana. 1950. gada 4. aprīlī Gravu ģimene ieradās Ņujorkā. Uldim tolaik bija 12 gadu.

1958. gadā Uldis pabeidza Kolumbijas universitāti ar specialitāti tautsaimniecībā un statistikā. Viņš ieguva ALA stipendiju vasaras darbam organizācijas birojā Vašingtonā.

Būdams aktīvs dalībnieks latviešu jaunatnes un pieaugušo sabiedrībā, Uldis iekļāvās trimdas latviešu organizāciju dzīvē un guva izcilus panākumus kā vadošais to darbinieks. Nācis no tās paaudzes, kuŗa savu izglītošanos savienoja ar pienākumiem latviešu sabiedrībā, viņš 1962. gadā kļuva par Amerikas Latviešu jaunatnes apvienības (ALJA) priekšsēdi, no 1970. līdz 1972. gadam vadīja Amerikas latviešu apvienību (ALA), bet pēc tam Pasaules Brīvo latviešu apvienību (PBLA). Viņš bija vadošais darbinieks pirmajā trimdā uzaugušajā latviešu paaudzē, kas nomainīja trimdā aizgājušo paaudzi un guva plašākas sekmes Baltijas valstu okupācijas neatzīšanas politikā pasaulē. Tas, protams, atviegloja Latvijas un Baltijas valstu brīvības atgūšanas procesu. Svarīga loma te bija trīs Baltijas valstu trimdas organizāciju sadarbībai, kuŗas veicinātājs un vadītājs bija arī Uldis Grava.

Savu maizes darbu Uldis Grava izvēlējās Amerikas laikrakstu izdevēju apvienībā, kuŗā viņš veiksmīgi nostrādāja 30 gadus. Jau studenta gados Uldis Grava pievienojās korporācijas *Lettonia* saimei un bija tajā aktīvs visu mūžu.

1964. gada 4. jūlijā Betlēmes baznīcā Bruklinā Uldis salaulājās ar latviešu jaunatnes darbinieci Sarmīti Juberti. Viņu laulība svētīta ar Robertu Latvi, Grantu Līvu un Daumu Kursu, kuŗi visi sekmīgi beiguši Kolumbijas universitāti Ņujorkā.

Septiņdesmitie gadi bija drūmākie baltiešu cerībām atgūt valstu neatkarību. Pēc PBLA iniciatīvas 1972. gada novembrī apvienojās pasaules baltiešu centrālās organizācijas, un no tā laika iesākās ciešāka baltiešu sadarbība un darbošanās pasaules politikā okupēto Baltijas valstu vārdā. Sākot ar 1973. gada Helsinku konferenci, kuŗā, pēc konfrontācijas ar PSRS ārlietu ministru Gromiko, Uldis Grava pat uz īsu laiku nokļuva Somijas cietumā, toties Baltijas valstu okupācijas jautājums pakāpeniski tika starptautiski plašāk ievērots. Pateicoties baltiešu aktīvitātēm, kuŗās liela loma bija Uldim Gravam, Baltijas valstu neatkarības jautājums laikā, kad sabruka PSRS, pasaulei jau bija pazīstams un saprotams.

1992. gadā Uldis Grava sāka strādāt Radio *Brīvā Eiropa*, bet 2002. gadā atgriezās Latvijā, pārņemot Latvijas Televīzijas vadību. To viņš atstāja 2004. gadā, iesaistoties Latvijas politikā, kļuva par ģenerālsekretāru partijā "Jaunais laiks", vēlāk par deputātu Liepājas domē un tika ievēlēts par deputātu Latvijas 9. Saeimā. Savas profesionālās gaitas Uldis Grava pabeidza *Lattelecom* padomē. Viņš ir apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni.

75 gadu vecumā Uldis Grava aizgāja pelnītā atpūtā: "...lai atlikušo brīdi baudītu, atskatoties uz nodzīvoto un piedzīvoto". Tā viņš rakstījis savā 2016. gadā publicētajā autobiografiskajā stāstījumā "Tālumā, bet ne svešumā". Grāmatas ievadu viņš pabeidz ar vārdiem: "Paldies visiem, ko dzīvē esmu sastapis. Būšu priecīgs, ja kāds manu stāstījumu izlasīs, bet, ja neiznāk, tad vismaz apmeklējiet Okupācijas mūzeju, Tautas atmodas mūzeju vai aizbrauciet uz Likteņdārzu."

Aizejot Mūžībā, Uldis Grava aiz sevis atstāj izcili padarītu darbu tautas un valsts labā, kas paliks par priekšzīmi nākotnē.

Ojārs Celle

Viena mūža ir par maz!
Viena mūža nav vēl gana
Visu sasniegt, veidot, post, -
Šajā dzīvē sirdij manai
Desmit mūžu gribētos.
/Alfrēds Krūklis/

Tiešām likās, ka Uldis Grava ir mūžīgs. Nu, kā bez viņa gudrā padoma, spožās atmiņas, dzirkstošās asprātības... Paldies, mīļais un cienījamais draugs, atbalstītāj, padomdevēj, vienkārši – krietnais Cilvēk!

Izsakām visdziļāko līdzjutību visiem, kam viņa pietrūks.

Ligita Kovtuna, laikrakstu *Laiks* un *Brīvā Latvija* redakcija un izdevēji

Ja vēlaties Uldi Gravu pieminēt ar ziedojumu, lūdzam ziedot Likteņdārzam ar norādi - U.Gravas piemiņai:

Elektroniski – izmantojot *Paypal*, *wwww.liktendarzs.lv*, spiežot pogu "Atbalstīt"

Nodibinājums "Kokneses fonds"
Adrese: Lāčplēša iela 75B, Rīga, LV-1011, Latvija
Reģistrācijas numurs: 40008092535
A/S „Citadele banka"
Konts: LV94PARX0015211160001
SWIFT: PARXLV22

Pārskaitot ASV dolarus, jāizmanto starpniekbanka:
USA CITIBANK, N.A., NEW YORK
Konts: 36392149
CITIUS33

Uldis Grava savulaik teica: "Ar kuģi no Liepājas aizbraucu, ar kuģi arī atgriezīšos," un tā arī izdarīja. 2002. gada 11. jūlijā ar prāmi no Liepājas sadraudzības pilsētas Rostokas ieradās "vēju pilsētas" tirdzniecības ostā, kur viņu un Sarmīti ar dziesmām sagaidīja ansamblis "Atštaukas". Attēlā Uldis Sesks dāvā savam vārdabrālim simbolisku kuģa stūri, novēlot "visos vējos taisnu kursu!" Pa labi – Sarmīte Grava

ATVADU VĀRDI ULDIM GRAVAM

Cilvēks. Enerģisks. Darbīgs. Neatlaidīgs. Azartisks un drosmīgs. Cilvēks... Bet visupirmām kārtām Latvietis, savas vienīgās un mūsu kopīgās Tēvzemes patriots, par kuŗu laikabiedri teikuši: .. *viņš ir viens no retajiem idejiskajiem cilvēkiem, kas spēj ikvienu ieceri novest līdz galam*, jo īpaši, ja tā vērsta uz Latvijas attīstību. Tāds bija Uldis Grava no Liepājas, viens no redzamākajiem, darbīgākajiem, ietekmīgākajiem trimdas un nu jau arīdzan laimīgi apvienotās latvju tautas pārstāvjiem. Tagad diemžēl jāteic – bija, jo 19. janvārī viņš tika aizsaukts Mūžībā.

Latviešu sabiedrisko darbinieku vidū tikai retais ir strādājis ar tādu atdevi un sekmēm, kādas savā dzīves laikā ir sasniedzis gandrīz visu galveno trimdas organizāciju kādreizējais vadītājs Uldis Grava.

Viņa nopelni tikuši augstu novērtēti - Uldis Grava ir apbalvots ar Daugavas Vanagu nozīmi zeltā, ar Latvijas valsts augstāko apbalvojumu – Triju Zvaigžņu ordeni, viņam piešķirta Pasaules brīvo latviešu apvienības 2005. gada balva, Saeimas medaļa, Liepājas Atzinības raksts, Apspiesto nāciju komitejas prezidenta Eizenhauera medaļa, Augstākās komitejas Lietuvas Atbrīvošanas medaļa, Radio *Brīvā Eiropa* prezidenta balva.

Vēl pavisam nesen Uldis Grava atzina: *...mūsu pienākums ir* rūpēties par Latvijas brīvības un neatkarības nostiprināšanu. Agrāk tā bija jāizcīna, bet tagad *jānostiprina, jāturpina rūpēties par Latvijas identitātes noturēšanu.* Viņš uzskatīja, ka izglītībai ir jābūt vienai no valsts prioritātēm, tāpēc 2008. gadā aizsākās Ulda Gravas sadarbība ar Vītolu fondu. Rīkojot savu 70 gadu jubileju, viņš aicināja dāvanu vietā ziedot jubilejas stipendijai. Radi, draugi, paziņas, darba un talanta pielūdzēji toreiz kopā saziedoja vairāk nekā 8080 eiro. Būdams liels patriots, savu stipendiju Uldis piešķīra novadniekam no Liepājas – LU Ģeografijas un zemes zinātņu fakultātes studentam Jānim Saulītim. Ik gadu viņš tikās ar savu stipendiātu, priecājās par puiša paveikto un nākotnes plāniem.

Ir janvāris, barikāžu atceres dienas. Savulaik uz barikādēm, cīnoties par Latviju, kopā ar mums stāvēja arī Uldis Grava. Un arī pēc tam – kopā ar mums. Un vēl ilgi – kopā ar mums. Ar savu tautu, ar saviem domubiedriem un mūžam – ar savu Tēvzemi.

Vītolu fonds

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

Atklāts Latvijas valsts Simtgades gads

18. janvārī, ar grāmatu dāvināšanu un multimediālu uzvedumu tika atklāts Latvijas valsts Simtgades gads.

Personīgi vai valstiski nozīmīgas grāmatas Latvijas Nacionālās bibliotēkas Tautas grāmatu plauktam dāvināja valsts augstākās amatpersonas (*attēlā*), tādējādi rosinot ikvienu valsts Simtgadē iesaistīties mūsu valsts vēstures un kultūras krājuma bagātināšanā.

Latvijas valsts Simtgades patrons, Latvijas Valsts prezidents Raimonds Vējonis Tautas grāmatu plauktam dāvāja Latvijas Zinātņu akadēmijas pētnieku sarakstīto monografiju "Nepārtrauktības doktrīna Latvijas vēstures kontekstā" un grāmatā ierakstīja: "Katrs jauns pētījums par Latvijas vēsturi stiprina mūsu tautas pašapziņu un mūsu valsti. Saglabāsim Latvijas valstiskumu kā mūžīgu vērtību".

Saeimas priekšsēde Ināra Mūrniece, dāvinot Saeimas izdotās grāmatas "Janvāra chronika" un "Augusta chronika. Latvijas Republikas neatkarības atjaunošana *de facto*" ierakstīja: "Šogad Latvijas Republika sagaida jau savu 100. dzimšanas dienu. Esam laimīgi, ka mums ir sava valsts. Saules mūžu Latvijai! Šodien Latvijas Simtgades gada atklāšanā Tautas grāmatu plauktam nododu divus īpašus Saeimas izdevumus: "Janvāra chronikas" ar Augstākās padomes barikāžu laika preses relīzēm un "Augusta chroniku", kurā atainota valsts neatkarības *de facto* atjaunošana Augstākās padomes preses relīzēs un diplomātiskajā sarakstē. Gan 1991. gada janvāra barikādes, gan 21. augusta Augstākās padomes lēmums par pilnīgu Latvijas neatkarību, blakus Doma laukumā esot svešai armijai, apliecināja tautas gribu atjaunot Latvijas valsti."

Ministru prezidents Māris Kučinskis Tautas grāmatu plauktam veltīja Margaritas Stārastes "Zelta pasakas". "Pasakas ir gudras, tās neprot melot. Tās parasti vilinoši sākas un gandrīz vienmēr labi beidzas. Pasakas māca daudz vairāk, nekā to lasītājs spēj iedomāties. To pat nevar pamanīt, ka labais tiek nošķirts no ļaunā un ticamais no neticamā. Viss pārējais notiek pasakas lasītāja mazajā galviņā. Lielajām galvām jāprot mazajām palīdzēt saprast, bet arī pašām jāuzticas pasakām. Dzīve, kas ir līdzās, ir pavisam savādāka, bet tā neliedz mums ticēt mūsu sapņiem un pasakām. Latvija sen sen bija tikai pasaka, tomēr, pateicoties mūsu senču drosmei un ticībai, tā šogad svin savu Simtgadi! Tātad pasakas nemelo," grāmatā ierakstīja Ministru prezidents.

Sarīkojuma namamāte, kultūras ministre Dace Melbārde Tautas grāmatu plauktam dāvināja UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas izdoto grāmatu "Mācīšanās ir zelts": "Šīs grāmatas jeb starptautiskā ziņojuma par izglītību 21. gadsimtā tapšanas pamatā ir pārliecība, ka "izglītība ir mīlestības apliecinājums" mūsu bērniem un sabiedrībai kopumā. Lai arī šīs grāmatas saturs ir tapis pagājušā gadsimta beigās, tajā izteiktās atziņas par mūžizglītību, uz kompetencēm vērstu mācīšanos un izglītības izšķirošo lomu gan mūsu valsts, kultūras un tautas, gan mūsu zemes civilizācijas turpmākā pastāvēšanā ir joprojām aktuālas. Lai paaudzei, kas veido 21. gadsimta Latviju, pietiek mīlestības un gudrības veidot uz nākotni vērstu izglītību."

Ārlietu ministrs Edgars Rinkēvičs diplomāta Ludviga Sējas dienasgrāmatu un memuārus "Es pazīstu vairs tikai sevi" ierakstīja: "Neatkarību izcīna ar sirdi, bet sargā ar prātu!"

Tautas grāmatu plauktam grāmatas dāvināja arī bijušie Latvijas Valsts prezidenti. Vaira Vīķe-Freiberga izvēlējās Māras Zālītes grāmatas "Pieci pirksti" angļu valodā izdoto tulkojumu *"Five Fingers"*. "Dāvinājums LNB Latvijas valsts Simtgades atklāšanā! Lai Māras Zālītes literārais vēstījums un liecība vēsta visai pasaulei par neizsakāmo postu, ko PSRS totālitārisms un tiranija ir darījusi pāri Latvijas zemei, Tautai un cilvēkiem – lieliem un maziem," ierakstījusi V. Vīķe-Freiberga grāmatā.

Guntis Ulmanis dāvāja Aleksandra Čaka dzejas krājumu, ierakstot: "Šajā nelielajā grāmatā viss ir dziļu pārdomu vērts – latviešu karavīru likteņi, laiks, kad šī grāmata publicēta, Aleksandra Čaka spēja īsi, dziļi pārdomāti, skaudri, patiesi un nežēlīgi attēlot un vērtēt! Grāmata izdota 50 000 eksemplāru metienā! Un visi kāri lasījām! Šis A. Čaka dzejas izdevums mani joprojām uzrunā emocionāli un izzinoši."

Valdis Zatlers Tautas grāmatu plauktam valsts Simtgadē dāvināja iesaiņoti 1947. gadā trimdā izdoto grāmatu "Latvija" (Teksta autori: H. Ritums, V. Lamsters, V. Kaminskis. V. Viduma tulkojums.)

Andris Bērziņš Gunāra Janaiša grāmatā "Personības un laikmets" ierakstīja: "Dārgie lasītāji! Simtgade nav tikai iemesls svinēšanai un atmiņu stāstiem, bet tas ir notikumus, kas liek domāt par nākotni, tas ir laiks, kad atceramies cilvēkus un to, ko viņi darījuši valsts labā, un iedvesmojamies no tā. Apzināmies, ka mūsu galvenā bagātība ir cilvēki. Ar Konfūcija vārdiem gribu izteikt vēlējumu – ja Tu domā par vienu gadu, iesēj sēklu, ja tu domā par nākamajiem desmit gadiem, iestādi koku, ja domā simt gadu mērogā, izglīto cilvēkus."

Turpinājumā Latvijas Nacionālās bibliotēkas ātrijā pirmizrādi piedzīvoja multimediāla izrāde "Gaismas raksti" – laikmetīgs stāsts par to, kur savu spēku smelties mūsdienīgam latvietim, par mūsu valsti, kuru ar katru nodzīvoto brīdi radām mēs paši. Jāņa Šipkēvica un Mārtiņa Viļuma kompozīcijas ar tautasdziesmu un Ilmāra Šlāpina tekstiem, Voldemāra Johansona gaismu partitūru Viestura Meikšāna režijā mūsdienīgā iestudējumā iedzīvināja Latvijas Radio koŗa dziedātāji un solisti, dejotāji un mūziķi Jānis Šipkēvics (balss, sintezatori, elektronika), Miķelis Putniņš (ģitara, elektronika), Asnate Rancāne (vijole), Guntars Prānis (ratalira), Ieva Nīmane (pūšaminstrumenti) diriģenta Kaspara Putniņa vadībā. Iecere ir neparasta – veidot skaņas, gaismas un kustību uzvedumu Gaismas pils ātrijā, kur skatītāji nesēž konkrētās vietās, bet brīvi staigā pa telpu.

Viss aizsācies pirms trim gadiem, kad Latvijas Radio koŗa diriģents Kaspars Putniņš uzrunājis divus ļoti atšķirīgus komponistus – Viļumu un Šipkēvicu – radīt kopīgu darbu par temu Latvija un mēs šai zemē. Jo jubilejas ļauj apstāties un beidzot par to padomāt, saka Putniņš. "Uzstādījums bija tāds, ka mums ir jāatrodas šeit, jaunās Latvijas simbolā – Nacionālās bibliotēkas ēkā – un jāmēģina domāt par divām pamatlietām. Viena no tām ir tā kultūras telpa, tas kultūras mantojums, ko esam saņēmuši no iepriekšējām paaudzēm, kas vislielākajā mērā ietekmē to, kas mēs esam un kas ir mūsu garīgā pamatbarība. Otrs – tas, ko mēs ar šo mantojumu un impulsiem, ko saņemam no pasaules, darām. Kā mēs veidojam savu valsti, savu dzīvi šodien, un kas ir tā elpa, ko iepūšam nākotnē – nākamajām paaudzēm un nākotnes Latvijai," skaidro Putniņš.

***

Bauskas milicijas 20 darbinieki 1991. gada janvārī ierādās Rīgā, kur viņiem uzticēja sargāt svarīgus objektus. 20. janvārī apšaudes laikā pret OMON smagi ievainoja Jāni Jasēviču, Aļģi Simanaviču, Renāru Zaļo, Valēriju Markūnu, bojā gāja Iekšlietu ministrijas apsardzes vada komandieris, milicijas leitnants Vladimirs Gomanovičs un vecākais iecirkņa inspektors, milicijas leitnants Sergejs Konoņenko. **Bauskā 21. janvārī** pie novada domes notika vēsturisko kauju rekonstrukcijas biedrības "Latviešu karavīrs" Barikāžu notikumu retrospekcija, lai to labāk izprastu jaunā paaudze. Pēc tam kultūras centrā izskanēja latviešu rokgrupas *Līvi* koncerts.

***

Barikāžu dienu liecības

Latvijas Televīzijas (LTV) raidījuma "Aculiecinieks" pirms pāris gadiem apmeklētajos trijos mūzejos – Latvijas Kaŗa mūzejā, 1991. gada barikāžu mūzejā un Rīgas vēstures un kuģniecības mūzejā – ir barikāžu liecinieki – dažādi dokumenti un lietas. Unikālas ir kartes, ar kuŗām barikādes sākās.

"Šādas kartes bija vairākas. Atsevišķi datumi, kad sāka veidot barikādes, 13. – 14. janvārī, tad tā situācija bija viena un 25. janvārī jau bija cita. Tad jau bija uzceltas stacionārās barikādes, un tajā kartē tad arī ir atzīmētas," raidījumā "Aculiecinieks" stāstīja Latvijas Kaŗa mūzeja Pēckaŗa vēstures nodaļas vadītāja Sarmīte Baltiņa. Mūzeju eksponāti liecina, ka tautas rokās savukārt bija radioaparāti. Cīņas apziņu stiprināja plakāti ar visdažādākajiem vēstījumiem un saukļiem, bet ieroču vietā bija pat vāles ar tām piesietu bruģakmeni. Katrs bija gatavs sargāt un katrs izpaudās, kā prot. Bet latviešu mākslinieks Kurts Fridrihsons tobrīd zīmēja savus pēdējos darbus. Arī tie saglabāti Rīgas vēstures un kuģniecības muzejā. Nosaukumi un krāsas – trauksmainas.

Vēstures līkločos aizceļojusi arī tanī naktī operātora Andra Slapiņa izmantotā videokamera, ar ko fiksēts viņa sašaušanas brīdis. Barikāžu mūzejā palikusi vien šīs kameras termosoma. Taču tās vietā savu 20. janvāŗa nakts ieroci nolicis operātors Zigurds Vidiņš.

Gvido Zvaigzni ar "ātro palīdzību" aizveda uz Rīgas 1. slimnīcu. Andri Slapiņu vīri ar nestuvēm skriešus nesa uz Doma baznīcu, kur atradās tuvākais medpunkts. Nestuves, uz kurām gulēja Andris Slapiņš un kas dzīvību tomēr neatnesa, glabājas Rīgas vēstures un kuģniecības mūzejā. Mūzeja darbiniece, stāstot par šīm nestuvēm, atzīstas – kaklā stājas kamols. No vēstures viedokļa tās neapšaubāmi ir unikālas, bet ekspozīcijā izliktas nav. Viņi nezina, vai tā darīt – uz tām vēl aizvien ir asinis, tā baisā janvāŗa asinis.

***

Latvija Simtgadē izraudzīta Vestfālenes miera balvai

17. janvāŗa vakarā Starptautiskās Vestfālenes miera balvas kopsapulcē Minsterē paziņots, ka Latvija un abas pārējās Baltijas valstis izraudzītas nozīmīgajam

apbalvojumam – Starptautiskajai Vestfālenes miera balvai. Svinīgo kopsapulci apmeklēja arī Latvijas vēstniecības Vācijā pārstāvis, vēstniecības vadītājas vietnieks Jānis Bērziņš.

Starptautiskās Vestfālenes miera balvas patrons ir Vācijas Federālais prezidents Franks Valters Šteinmeiers. Iepriekš tā piešķirta tādām izcilām personībām kā Kofi Annanam, Vāclavam Havelam, Helmutam Kolam un citiem. Baltijas valstis balvai izraudzītas par to nozīmīgo ieguldījumu reģiona mierīgā un demokratiskā attīstībā. Vienlaikus Baltijas valstīm un Vestfālenes miera līgumam šogad ir arī apaļas jubilejas – valstu Simtgades un 370. gadadiena kopš miera līguma parakstīšanas.

Balvas piešķiršanas žūrijā ir F. V. Šteinmeiers, Eiropas Komisijas prezidents Žans Klods Junkers, Vācijas Federālās bankas prezidents Dr. Jenss Veidmans un citas zināmas personības. Balva tiek pasniegta reizi divos gados Minsteres vēsturiskajā rātsnamā un kopumā ir dotēta ar 100 000 eiro. Balvas pasniegšanas ceremonija paredzēta 2018. gada jūlijā, un to tradicionāli tiešraidē pārraida Vācijas sabiedriskā televīzija.

(Turpinājums 4. lpp.)

VĒSTNIECĪBU ZIŅAS

KANADA. Vēstnieks Kārlis Eichenbaums un aizsardzības atašejs Kanadā pulkvežleitnants Agris Ozoliņš 17. janvārī apmeklēja Jaunbrunsvikas pilsētu Geidžtaunu. Vēstnieks piedalījās oficiālā ceremonijā, pavadot Kanadas kaŗavīrus uz Latviju, rotācijai uz NATO paplašinātās klātbūtnes daudznacionālo kaujas grupu.

DĀNIJA. 18. janvārī vēstnieks Kaspars Ozoliņš piedalījās Latvijas Bruņoto spēku kaŗavīru Dānijas vienības sastāvā pavadīšanas starptautiskajā pretterorisma misijā Irākā parādē. Pēc parādes ceremonijas vēstnieks tikās ar Latvijas kontingenta pārstāvjiem. Latvijas kaŗavīri nākamajā dienā apmeklēja arī Latvijas vēstniecību. Sadarbība ar Dāniju pretterorisma operācijā Irākā sākās pirms diviem gadiem, kad uz Irāku tika nosūtīta pirmā Latvijas kontingenta apmācības grupa. Šo gadu laikā no dāņu puses ir bijušas vispozitīvākās atsauksmes par Latvijas kaŗavīru Irākā profesionalitāti, daudzpusību un atsaucību. Septiņi Latvijas kaŗavīri piedalīsies misijā Irākā Dānijas Karaliskās gvardes vienības sastāvā. Pirmsmisijas apmācība un pavadīšanas parāde notika Dānijas Karaliskās gvardes kazarmās Slagelsē.

JAPĀNA. Latvijas Universitātes Mazajā aulā 22. februārī notika ikgadējais Latvijas japāņu valodas runas konkurss, kuŗā pārbaudīt savas zināšanas tika aicināts ikviens Latvijas iedzīvotājs, kuŗš apgūst japāņu valodu. Konkurss, sadarbojoties Japānas vēstniecībai, Japānas fondam un Latvijas Universitātei, tiek rīkots jau septiņpadsmito gadu, un tā ir lieliska iespēja jebkuŗam, kurš apgūst japāņu valodu, nodemonstrēt savas japāņu valodas zināšanas, uzstājoties ar piecu minūšu garu runu par brīvi izvēlētu temu. Uzvarētāji tiek izvēlēti divās grupās, atkarībā no japāņu valodas apguves ilguma. Konkursa dalībnieku sniegumu vērtēja žūrija, kuŗas sastāvā bija Latvijā dzīvojoši japāņu tautības pārstāvji un Japānas vēstniecības Latvijā darbinieki.

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

(Turpināts no 3. lpp.)

Oktobrī uzstādīs piemiņas zīmi latviešu leģionāriem

Latvijas Okupācijas mūzejs sadarbībā ar Beļģijas pilsētas Zēdelgemas pašvaldību 2018. gada oktobrī uzstādīs piemiņas zīmi latviešu leģionāriem, kuri pēc Otrā pasaules kaŗa beigām nonāca Zēdelgemā kā kaŗagūstekņi un nezaudēja ticību Latvijas brīvībai. Pieminekli novietos jaunā Zēdelgemas pilsētas rajonā, laukumā, kas nosaukts brīvības vārdā – *Brivibaplein*. Pie pieminekļa būs skaidrojošs teksts par latviešu leģionāriem un viņu likteni.

Piemiņas zīmes ideja un veidols tika izraudzīts tēlniecības konkursā aizvadītā gada vasarā. Noteikumi paredzēja, ka "Pieminekļa Brīvībai" dizainā jāiekļauj jēdziens "brīvība" tās simboliskajā nozīmē. Piemineklim jāatgādina par latviešu un citu Baltijas kaŗagūstekņu atrašanos Zēdelgemas britu kontrolētajā kaŗagūstekņu nometnē 1945./46. gada ziemā. Viņi bija spiesti kaŗot savas valsts neatkarībai naidīgas svešas varas – nacistiskās Vācijas – pusē pret otru naidīgu svešu varu – Padomju Savienību. Cerot uz sapratni un palīdzību, 11 727 latviešu kaŗavīri Otrā pasaules kaŗa beigās padevās Rietumu sabiedrotajiem un nonāca gūstā Zēdelgemā. Esot nebrīvē, latviešu kaŗavīri tomēr uzturēja ideju par Latvijas valsts brīvību. Viņi izgatavoja Brīvības pieminekļa atveidu, lai pie tā 1945. gada 18. novembrī atzīmētu Latvijas neatkarības 27. gadadienu. Decembrī latviešu gūstekņi nodibināja labdarības organizāciju Daugavas Vanagi, kas Latvijas brīvības domu uzturēja dzīvu visus garos gadus, kad Latviju bija okupējusi Padomju Savienība. Latviešu kaŗavīri Zēdelgemā tika atbrīvoti 1946. gada maijā, bet daudzi no viņiem dzimtenes atbrīvošanos 1991. gadā nesagaidīja.

Tēlniecības konkursā uzvarēja tēlnieka Kristapa Gulbja piedāvātais mets "Latvijas stāvstrops". Autors par savu ideju teic: "Zēdelgemas nometnē bija gandrīz 12 000 latviešu kaŗavīru. To skaits ir līdzvērtīgs bišu skaitam stropā. Mana ideja ir pieminekli apvienot kopīgās eiropiskās vispārcilvēciskās vērtības un visiem eiropiešiem saprotamu simbolu valodu ar tikai Latvijai īpašo un vizuāli raksturīgo. Latvijas bišu saime Flandrijas zemē. Bišu saime ir tauta. Strops ir viņu valsts. Ar savu armiju, ar likumiem un kārtību. Bites ir miermīlīgas – tās pašas nevienam neizbrūk. Tās aizstāv, cīnās un mirst par savu stropu, saimi, brīvību."

***

Dānijas premjērministrs Rīgā

Ministru prezidents Māris Kučinskis Rīgā tikās ar Dānijas premjērministru Larsu Lēki Rasmusenu (*attēlā*).

Tikšanās laikā liela nozīme tika pievērsta abu valstu attiecībām, drošības jautājumiem, kā arī ekonomiskajai sadarbībai. Kučinskis pauda gandarījumu par Dānijas iesaisti NATO paplašinātajā klātbūtnē Baltijas valstīs – Dānija ir viena no aktīvākajām NATO valstīm Baltijas gaisa telpas patrulēšanā. Augstu tika novērtēts progress NATO Varšavas samita lēmumu īstenošanā, pārliecinoties, ka Varšavā ir pieņemti pareizi lēmumi. No 2018. gada janvāŗa Latvija tērē 2% iekšzemes kopprodukta, lai stiprinātu savas aizsardzības spējas. Akcentēta tika arī labā Baltijas valstu – Latvijas, Igaunijas un Lietuvas – sadarbība aizsardzības jomā. Drošības jautājumu kontekstā tika pieminēta Krievijas īstenotā politika, norādot uz kiberdrošības jautājumu. Runājot par ekonomikas jautājumiem, Kučinskis informēja Dānijas premjēru par Latvijā īstenotajām reformām, kā arī tautsaimniecības prioritātēm. Fakts, ka Dānijas premjērs L. Rasmusens apmeklē Latviju un pārējās Baltijas valstis tieši Simtgades gadā, ir simbolisks – tas sasaucas ar Dānijas svarīgo lomu Baltijas valstu neatkarības atjaunošanā, un Ziemeļvalstu un Baltijas valstu ciešo sadarbību.

***

Latvijas vēstniecība Īrijā atklās piemiņas plāksni Jānim Mežam

Atceroties Latvijas starptautiskās atzīšanas *de iure* dienu, 26. janvārī pulksten 13 Latvijas vēstnieks Īrijā Jānis Sīlis Mountdžeromejas kapos (*Mount Jerome Cemetery*) Dublinā svinīgā ceremonijā atklās piemiņas plāksni Latvijas diplomātam Īrijā Jānim Mežam.

Diplomāta Jāņa Meža kapavieta

Savas diplomātiskās karjeras laikā J. Mežs ir bijis konsulārais aģents jeb goda vicekonsuls Kubā, bet 1939. gada jūlijā kļuva par Latvijas sūtniecības Londonā ārštata darbinieku kuģu avāriju lietu kārtošanai. Pēc Latvijas okupācijas no 1941. gada līdz 1942. gada augustam bijis sūtniecības Londonā goda finanšu atašejs Īrijā. Dublinā diplomātam tika uzdots kārtot Latvijas kuģu *Everoja* un *Ramava* lietu Īrijas tiesu iestādēs, kad PSRS cēla prasību par abu kuģu izdošanu, jo tobrīd abi kuģi fiziski atradās Īrijas valsts territorijā.

Tiesas procesā Īrijā Jāņa Meža neatlaidība, spīts un gudrība, apstrīdot PSRS pretenzijas uz latviešiem piederošajiem kuģiem, vainagojās ar panākumiem – neskatoties uz PSRS nosūtīto notu Īrijas valdībai, Īrijas Augstākā tiesa (*Eire High Court*) 1941. gadā nolēma, ka abi kuģi ir privātīpašums, un līdz ar to nav izdodami PSRS. Laikraksts *Irish Times* tajā laikā rakstīja: "Jānis Mežs šo prāvu uzvarēja!"

Jānis Mežs ir dzimis Rīgā 1884. gadā, miris Dublinā 1978. gadā. Pēc diplomātiskās darbības beigām Īrijā strādājis Dublinas pilsētas universitātes Folkloras nodaļā. Jānis Mežs pārvaldījis 26 svešvalodas.

***

Diplomātam Jānim Tepferam –120

2018. gada 16. janvārī apritēja 120 gadi, kopš dzimis diplomāts Jānis Tepfers (16.01.1898.- 09.04. 1994.). Jānis Tepfers bija Iecavas farmaceita dēls. 1909. gadā sāka mācības Jelgavas ģimnazijā, 1917. gadā pabeidza L. Bērziņa un F. Smithena ģimnaziju evakuācijā Tērbatā un tad divus gadus bija medicīnas students Tērbatas universitātē. Latvijas Universitātē viņš studēja tieslietas (1921–1937). 1918. gada decembrī brīvprātīgi iestājās Atsevišķajā studentu rotā. Piedalījās kaujās pret lieliniekiem. 1919. gada decembrī no vecākā brāļa, kapteiņa Herberta Tepfera, izpildot Apsardzības ministrijas pavēli, pārņēma ārlietu ministra Zigfrīda Annas Meierovica adjutanta pienākumus. No armijas leitnants J. Tepfers oficiāli tika atvaļināts 1927. gadā.

Ārlietu ministrijā J. Tepfers ieņēma amatus vairākās struktūrvienībās. Viņš pavadīja Z. A. Meierovicu 1920. gada rudenī – 1921. gada februāŗa sākumā komandējumā uz Ženēvu, Romu, Parīzi un Londonu Latvijas *de iure* atzīšanas lietā.

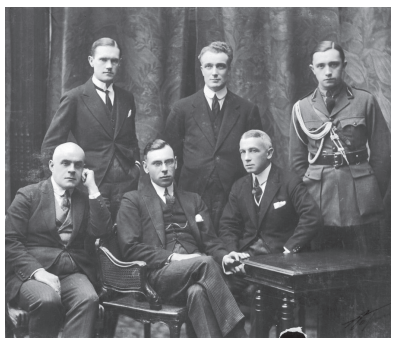

Latvijas diplomāti Parīzē pēc Latvijas atzīšanas *de iure*. Pirmajā rindā vidū: Zigfrīds Anna Meierovics, pa labi – ārlietu ministra kabineta šefs Jānis Lazdiņš, pa kreisi – diplomātiskais pārstāvis Romā Miķelis Valters. Otrajā rindā no labās: ārlietu ministra adjutants Jānis Tepfers, diplomātiskais pārstāvis Londonā Georgs Bisenieks, Latvijas valdības delegāts Parīzē Oļģerts Grosvalds // Foto autors nezināms. Ārlietu ministrijas archīvs

1922. gada martā tika iecelts par Latvijas delegācijas sekretāru Starptautiskajā konferencē Dženovā. Pēc Latvijas okupācijas J. Tepfers 1940. gada 17. jūlijā iesniedza atlūgumu, ko valsts prezidents ar rīkojumu akceptēja. 27. oktobrī J. Tepfers ar aktu nodeva sūtniecību sekretāram Jānim Zirnim un pārcēlās uz dzīvi Zviedrijā. No 1942. gada J. Tepfers bija tulks Zviedrijas Ārlietu ministrijā, 1947.–1959. gadā – Zviedrijas banku darbinieks. Vienlaikus J. Tepfers kopš 1948. gada vadīja Nacionālā fonda padomes darbu. No dibināšanas 1952. gadā bija latviešu ev. lut. draudzes priekšnieks. Līdz 1954. gadam – Zviedrijas Latviešu padomes vicepriekšsēdis. Jānis Tepfers aizgāja mūžībā 1994. gada 9. aprīlī Stokholmā. Apbedīts Tepferu dzimtas piederīgo atdusas vietā Stokholmas Sandsborjas kapos.

Jāņa Tepfera darbs valsts labā novērtēts ar Triju Zvaigžņu ordeni, 16 Eiropas valstis viņam piešķīrušas savus augstākos apbalvojumus – ordeņus.

***

***Eurimages* atbalstu saņēmuši pieci Latvijas kopražojumi**

Apkopojot 2017. gada darbības rezultātus, Nacionālais Kino centrs ziņo, ka Eiropas kopražojumu fonda *Eurimages* atbalstu gada laikā saņēmuši pieci filmu projekti, kuŗos Latvija piedalās kā galvenais producents vai mazākuma kopražojuma partneris.

Starptautiski kopražojumi ir viens no stratēģiski svarīgiem Latvijas filmu nozares attīstības virzieniem un arvien izplatītāka prakse Eiropas mērogā, jo kopražojumi ļauj gan piesaistīt papildu financējumu filmu ražošanai, gan veicināt filmu ceļošanu pāri lokālo kinematografiju robežām.

Ziņas sakopojis **P. Karlsons**

SPILGTS CITĀTS

Latvijas personības par "čekas maisiem"

Vai tauta iet uz pašiznīcināšanos?

Turpinās diskusijas par tā saucamajiem "čekas maisiem". Ko darīt ar tiem? Atvērt, neatvērt? Šoreiz mūsu lasītājiem piedāvājam plaši pazīstamu Latvijas kultūras darbinieku viedokli par šo "mūžīgo" jautājumu.

Raimonds Pauls. *Nu taču vienreiz jābeidz tā kaķa vilkšana aiz astes! Vai nu atveriet, vai sadedziniet! Cik tad gadu jau pagājuši kopš neatkarīgas valsts atjaunošanas? Drīz būs trīsdesmit? Un mēs aizvien ņemamies ar tiem maisiem. Tiešām valstī nav citu problēmu, ko risināt? Ko mēs panāksim, atverot tos maisus? Aizies kāda mazbērni uz skolu, visi rādīs ar pirkstiem, re, tavs vectēvs bija čekas stukačs! Tas kādam ir vajadzīgs? Tie taču nav ne slepkavojuši, ne šāvuši. Apstājieties! Tagad arī lietuviešu aktieris Donāts Baņonis tiek izvilkts no maisiem... Ziniet, mani tas galīgi neinteresē. Es zinu tikai to, ka viņš bija izcils aktieris, un man neko vairāk nevajag. Latvijas Simtgade taču tuvojas, bet mēs visi līdz tam brīdim jau būsim sanaidojušies. Nu tad celiet ārā vēsturi par latviešu sarkanajiem strēlniekiem, celiet ārā visu to, kas saistās ar sarkanarmiju, ar tiem, kas cīnījās otrajā pusē! Visa mūsu vēsture ir tāda, ka esam dalījušies un šāvuši cits citu. Tādai mazai tautiņai, cik nu mēs esam te palikuši, vajadzētu apstāties pašiznīcināšanās maratonā. Vajadzētu sākt domāt, kā mums tikt ārā no pēdējām vietām ekonomikā, demografijā... Tie ir galvenie jautājumi, bet vēsturi lai pēta vēsturnieki, kuŗi, protams, pierādīs katrs sev izdevīgu vēstures versiju.*

Māra Zālīte. *Vesela programma paredz okupētas valsts inteliģences un viedokļu līderu diskreditēšanu, izolēšanu, lai ko tas nozīmētu. Ir jāklausās daudz muļķību presē, sociālajos tīklos.*

Piemēram, to, ka bez jebkādiem pierādījumiem tiek malts un zelēts, ka Ziedonis bijis čekists, Peters bijis čekists, Pauls, Sebris, Džemma Skulme, Velta Toma, Tautas frontes vadība, akadēmiskās aprindas un vēl, un vēl. Visas galotnes, vienīgi virsotnes! Ja latviešu tautu kā kādreiz skolā nostādītu vienā līnijā un teiktu: lai iznāk priekšā tas, kuŗš zina, ka Ziedonis, ka Peters bijis čekists, neviens neiznāktu un to neapgalvotu. Tikai šakāļu vaukšķēšana tumsā. Šos mūsu tautas dižākos cilvēkus turēt tādās pretīgās aizdomās – man tas ir personīgs aizvainojums. Tautai – ceļš uz pašiznīcināšanos.

Mani arī viens otrs tur piesauc. Varu pateikt skaidri un gaiši: esmu izvairījusies, neesmu iekritusi man liktajās cilpās un lamatās. Neko neesmu parakstījusi, ne par vienu neesmu ziņojusi, un manis dēļ veriet tos maisus vaļā kaut rīt. Bet taču ar kaut kādu jēgu, ar priekšzināšanām. Uzskatu, ka man ir tiesības un pienākums protestēt pret baumām, tenkām un psicholoģisku vardarbību pret tiem kolēģiem, kuŗus uzskatu par nepatiesi, iespējams, tīši nekrietni apvainotiem.

LAIKU UN VIETU MIJĀS

FRANKS GORDONS

Vienaldzība Putinam būtu posts

VĒROJUMI UN PĀRDOMAS

Kā šodien atceros: "Rīgas Balss" pirmajā lappusē, pa visu lapas augšu, sauklis "Visi uz vēlēšanām!" Noteiktajā dienā pulksten 7 kāda večiņa ienāk vēlēšanu iecirknī – "es atnācu pirmā!", lai paņemtu biļetenu ar vienīgo kandidātu un iemestu to urnā. Iecirknī skanēja mūzika, netrūka ziedu, un ap pusdienlaiku aģitatori apstaigāja dzīvokļus, lai atgādinātu, ka jāiet balsot. Vēlēšanu iznākums bija paredzams – vismaz 95%, par to nebija šaubu, bet bija jārada iespaids, ka vienaldzīgo nav, ka "tauta balso".

Padomija jau sen pārtapusi Krievijas Federācijā, un 18. martā jānotiek prezidenta velēšanām. Neviens nešaubās, ka atkārtoti tiks ievēlēts "nācijas līderis" – Vladimirs Vladimirovičs Putins. Un tieši tāpēc, ka šāds iznākums visiem ir skaidrs, patlaban drudžaini tiek veikti priekšdarbi, lai 18. martu padarītu par īstiem tautas svētkiem, lai vēlēšanu iecirkņos uzstātos mūziķi, un pat tur darbošoties "iepazīšanās dienās", jo demografiskie rādītāji nav iepriecinoši.

Tā kā visi zina, ka Putins uzvarēs, Vladimiru Vladimiroviču biedē vienaldzības rēgs: viņam vajadzīgs, lai balsošanā piedalītos vismaz 70% balsstiesīgo. Vismaz! Taču jau tagad, janvārim beidzoties, neatkarīgā "Levada centra" rīkotā aptauja rāda, ka 18. martā balsos vien 52 līdz 54% balsstiesīgo, un respektablā domnīca "Pēterburgas politikas fonds" pareģo, ka balsot iešot mazāk par 40 procentiem! Tā Putinam būtu īsta katastrofa. Un mēs saprotam, ka Alekseja Navaļnija aicinājums – boikotēt vēlēšanas – ir labi tēmēta bulta ar mērķi graut Putina imidžu, atsegt vispārējo apnikumu.

Tāpēc Putinam vēlēšanu pirmajā kārtā vajadzīgi pēc iespējas kādi, protams, nekaitīgi, bet vēlētājiem interesanti, pat intriģējoši sāncenši – kaut vai draiskulīgā Ksenija Sobčaka, un visiem apnikušā, gandrīz vai senīlā Zjuganova vietā kompartijas izraudzītais bagātais Ļeņina vārdā nosauktās lielfermas īpašnieks Grudiņins, var teikt – "izveicīgs lauķis".

Prezidenta vēlēšanu gaidās ar visai drūmu, draudīgu prognozi nāk klajā partijas *"Spravedļivaja Rossija"* (Taisnīga Krievija) darbonis, portāla *"Svobodnaja misļ"* (Brīvā doma) redaktors Michails Deļagins: viņš liek saprast, ka nevis pirms, bet pēc prezidenta vēlēšanām iespējams valsts apvērsums (!), piepildot sasodīto "Rietumu" ieceri. Un te, brīdina Deļagins, sava loma būšot "liberālajai Medvedeva valdībai". Nabaga Medvedevs – man gandrīz jau žēl viņa...

Prezidents Putins laikraksta *"Komsomoļskaja Pravda"* redakcijā bija sasaucis drukāto un elektronisko mediju pārstāvjus un dalījies savos apsvērumos. Viņš izsmēja ASV valsts departamenta bažas par to, ka Aleksejam Navaļnijam laupīta iespēja balotēties prezidenta vēlēšanās. Tas nozīmē, teica Putins, ka ASV administrācijai ir savas prioritātes attiecībā uz citu valstu vadību, ka ir tādi, kuŗus ASV gribētu redzēt Krievijas politiskajā sfērā (!), uz kuŗiem Amerika varētu balstīties. Tas viņiem nav izdevies, ar ļaunu prieku konstatēja Putins.

Pūlēdamies izdabāt gan kreisajiem, gan labējiem vēlētāju slāņiem, Putins, jāatzīst, veikli laipo. Tiek izreklamēta dokumentālās filmas "Valaam" premjēra Krievijas TV 1. kanālā. Filma veltīta daudzinātajam Valaamas klosterim Ladogas ezera salā. Apmeklējot šo krievu pareizticības svētvietu, nesenais ateists Putins, metis krustu, teica, ka boļševisms un kristietība "absolūti tuvi cits citam" un ka "komūnisma cēlāju morāles kodekss" daudzējādā ziņā balstās uz "Evaņģelija baušļiem". Un Maskavas valsts televīzija "visai tautai" rādīja, kā prezidents Putins 19. janvārī, Jēzus kristīšanas dienā, kādā provinces pilsētā puskails kāpa āliņģī, apliecinot dievbijību...

Un nobeigumā – kaut kas daudz nopietnāks: Kazachstānas prezidents Nursultans Nazarbajevs 16. janvārī ieradās ASV valsts vizītē, un tika parakstītas vienošanās par ekonomisko un tehnisko sadarbību daudzās jomās, arī stratēģiski svarīgās, par 7 miljardiem dolaru. Amerikāņi palīdzēšot radīt Kazachstanā līdz 2050. gadam "trīsvalodu sabiedrību" – lai katrs kazachs varētu komūnicēt ne tikai savā un krievu valodā, bet arī angliski.

Komentējot Nazarbajeva vizītes rezultātus, Konstantīns Zatuļins portālā *zavtra.ru* vaimanā: "Kazachstānas došanās ASV virzienā Krievijai ir liels zaudējums, ko var salīdzināt ar Ukrainas katastrofu."

Jā, Ukraina! Nupat Ukrainas parlaments ar 280 balsīm pret 36 pieņēma likumu, kas paredz pasākumus, "nodrošinot Ukrainas valsts suverēnitāti Doņeckas un Luhanskas apgabalu nelikumīgi okupētajās territorijās". Tātad – nekādu sarunu ar pašpasludinātajām "tautas republikām".

KĀRLIS STREIPS

PIE ŪDEŅIEM

Pagājušajā nedēļā Latviju apšalca vēsts par celtni Kurzemes piekrastē, tieši pašā krastā, kur mājas būvēt nedrīkst. Laikraksta *Kursas Vārds* žurnālisti, kas bija devušies aplūkot vētras postījumus stāvkrastam, gluži nejauši atklāja… māju. Ak, jā, žurnālisti atcerējās, par to taču bija tiesas prāva, un rajona administratīvā tiesa Liepājā tiesneses Kristīnes Brokānes vadībā bija atzinusi, ka celtne ir nevis māja, bet gan kuģis. Šo spriedumu vēlāk apstiprināja Kurzemes Apgabaltiesa un tiesnese Ināra Rozīte. Jo mājas īpašnieks, cilvēks vārdā Argods Lūsiņš, bija tiesā iesniedzis dokumentus, kas it kā apliecināja, ka tā nav vis māja, bet kuģis. Lai arī patiesībā tas nav nekāds kuģis. Laikraksts rakstīja: "No juridiskā viedokļa, jebkuŗam Latvijas iedzīvotājam ir tiesības jūras krastā izvilkt savu peldlīdzekli – laivu, plostu vai kuģi, un nekas Latvijas likumos nav teikts par to, ka uz kuģa nedrīkstētu būt dīvāns, stiklota stūres māja, kas līdzinās verandai, vai bocmaņa šūpuļkrēsls."

Vietējā pašvaldība zināja, kas tur notiek, bet sākumā izlikās to nesaprotam. Pāvilostas novada domes priekšsēdis Uldis Kristapsons, taujāts par būvi, atbildēja: "Tā nav ēka, tas ir kuģis, līdz ar to pašvaldības būvvaldei nav jāprasa atļauja būvēt. Kuģa īpašnieks par to pašvaldībā nav interesējies, jo viņam tas nav jādara." Savukārt Liepājas reģionālās vides pārvaldes direktore Ingrīda Sotņikova žurnālistiem pateica, lūk, ko: "Šo veidojumu stāvkrastā netālu no Umales sāka būvēt pirms kādiem pieciem gadiem. Mums pārvaldē bija sūdzība, un atbilstoši reaģējām. Uzlikām sodu par neatļautu būvniecību un likām nojaukt. Sekoja tiesvedība, kuŗā īpašnieks uzrādīja dokumentus, ka pieminētā būve ir kuģis, un prāvu mēs zaudējām. Arī nekāds sods īpašniekam nebija jāmaksā, un tā nu šī būve stāv kā kuģis jūras krastā." Pirmajā tiesas instancē pārvaldes pārstāvji piedāvāja domu – ja reiz tas ir kuģis, tad tam būtu jāizskatās kā kuģim un jābūt nolaižamam ūdenī, taču vienalga vispirms viena tiesnese secināja, ka tas nudien ir kuģis, un otra sprieda tāpat.

Te jāpiebilst pāris faktu. Pirmkārt, Lūsiņa kungs ir ļoti turīgs cilvēks. Viņš ir akcionārs vairākos ar naftas industriju saistītos uzņēmumos, un viņš ir bijis visai dāsns ziedotājs dažādām politiskajām partijām. Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (KNAB) mājaslapā neatradu informāciju, kas liecinātu, ka viņš ir ziedojis naudu partijai *Mēs mūsu novadam*, kuŗu Pāvilostas novadā pārstāv minētais U. Kristapsons, un tāpēc absolūti nevaru apgalvot, ka te ir notikusi kaut kāda neētiska apmaiņa. Taču stāstu par Argodu Lūsiņu varam salīdzināt ar citu stāstu, kuŗa centrā ir dāma vārdā Valentīna Rudenko. 2008. gadā Rudenko kundze pie Lielupes krasta iznomāja mazdārziņu. Dārziņš atrodas palienes pļavā, un tur mazdārziņos drīkst būvēt tikai siltumnīcu vai mazu celtni dārzniecības piederumu glabāšanai. Tā vietā V. Rudenko uzcēla visai pamatīgu māju. Pašvaldība pret viņu vērsās ar visu bardzību – bija administrātīvi sodi, bija tiesu lēmumi, kas pieprasīja celtnes nojaukšanu. Jelgavas novada sabiedrisko attiecību vadītāja Dace Kaņepone par to ir teikusi, lūk, ko: "Vairāk nekā septiņus gadus ilgst iedzīvotāju demonstrātīvā ignorance gan Jelgavas novada domes lēmumam, gan būvvaldes norādījumiem, ka konkrētā applūstošā territorijā apbūve ir aizliegta." Laika gaitā jautājums nonāca Augstākajā tiesā, kuŗa 2014. gadā noteica, ka nākamo trīs gadu laikā māja ir jānojauc. Valentīna Rudenko to nedarīja, un tāpēc pērn oktobrī mazdārziņā ieradās pašvaldības pārstāvji ar smago techniku, un māju nojauca. Rudenko kundze palika ar gaŗu degunu: "Es gribu dzīvot pie dabas, es mīlu zemi un nežēloju sevi darbā un tikai ar savām pūlēm visu esmu sasniegusi. Es nevienam neko neesmu nozagusi un bērnus mācu dzīvot godīgi. Cik esmu pa iestādēm staigājusi, neviens man nenāk pretī, es nesaprotu, kāpēc parasts cilvēks nevar normāli dzīvot."

Viļus neviļus prātā nāk vecais teiciens par to, ka bagātais dara, kā grib, nabags – kā var. Valentīnas Rudenko mājas vairs nav, savukārt kuģis/māja krastā pie Pāvilostas stāv joprojām. Te nu gan jāsaka, ka Pāvilostas novads platības ziņā nav nekāda Sibirija vai Ķīna. Jā kāds no tiesas būtu aizcāpojis uz krastu paskatīties, kā to darīja *Kursas Vārda* žurnālisti, tas cilvēks būtu varējis pats savām acīm pārliecināties, ka uz krasta nudien ir māja, nevis peldlīdzeklis. Radio intervijā pēc tam, kad izcēlās skandāls, tiesnese Brokāne taisnojās, ka viņa nav devusi atļauju krastā būvēt māju, viņa ir devusi atļauju tur būvēt kuģi un, ja galu galā tika uzslieta māja, tā nav viņas problēma. Taču tiesu uzdevums ne tikai Latvijā ir konstatēt visus iespējamos lietas apstākļus, un šajā gadījumā kāds nudien varētu būt devies aplūkot situāciju uz vietas.

Te savukārt jājautā par vairākiem aspektiem, sākot ar likumu kvalitāti mūsu valstī. Savulaik mūsu Saeima pieņēma likumu, kuŗā bija aizliegta vispār jebkāda būvniecība 300 metru aizsargjoslā ap ūdeņiem un aizsargātām territorijām, taču toreizējā Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freiberga to atmeta atpakaļ, konstatējot, ka tas būtībā nozīmētu apturēt visu ostu darbību. Toreiz lieli iebildumi bija pašvaldībām, kuŗās notiek uzņēmējdarbība pie ūdeņiem. To noteikumu "gudrās galvas" atkal izņēma no likuma.

Vērts arī padomāt par tiesu kvalitāti. Tiesa Kurzemē acīmredzami bijusi nolaidīga, ja reiz vides sargi tai izmisīgi stāstīja, ka uz krasta ir māja, nevis kuģis, bet tiesa vienalga izdarījusi citu secinājumu. Tiesu un tiesnešu kvalitāte patlaban Latvijā ir aktuālizējusies citā jomā, proti, tiesu attieksmē pret maksātnespējas "industriju". Tur žurnāls *Ir* pēdējo pāris gadu laikā ir veicis plašu pētījumu, kuŗā konstatēts, ka simtiem uzņēmumu, kas iekūlušies maksātnespējas procesos, ir oficiāli pārreģistrējuši savu adresi citur, tā radot aizdomas, ka viņi vēlas konkrētu, nevis gadījuma rakstura tiesnesi. Žurnāls identificēja vairāk nekā duci tiesnešu, kuŗi katrs bija izskatījuši 10 un vairāk maksātnespējas lietas. Aizdomas par shēmošanu bija tik pamatīgas, ka Valsts prezidents Raimonds Vējonis nāca klajā ar paziņojumu, ka tās jāizvērtē, un aicināja tieslietu sektoru pārraugošo Tieslietu padomi izpētīt situāciju, ko padome arī solīja izdarīt.

Saprotu, ka cilvēkiem patīk dzīvot pie ūdeņiem. Tā tas ir bijis kopš cilvēces pirmsākumiem. Taču ir likumīga būve un ir nelikumīga būve, bet stāsts par māju/kuģi norāda uz lielām problēmām gan likumā, gan arī tiesās. Tā tas nedrīkst būt.

EDUARDS SILKALNS

Jestrs maisījums

*Aivars Freimanis, **Katls**, romāns, apgāds Zvaigzne ABC, 2017. g., 448 lpp.*

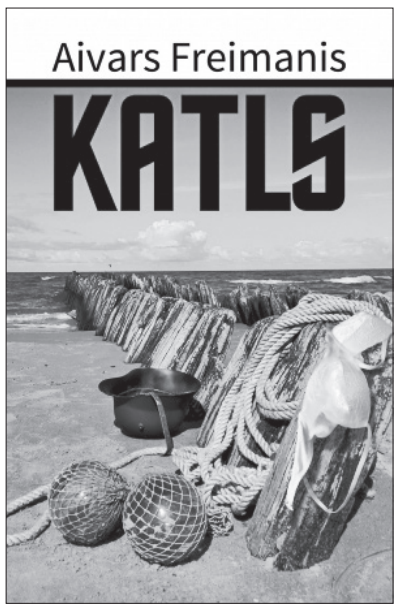

Aivara Freimaņa (dz. 1936. g.) romāna *Katls* galvenā persona Ingus Zutis, saukts par Ņurņiku, pirmajā pēckaŗa laikā, vēl Staļina varas gados, nonācis padomju kaŗa dienestā, brokastīs saņem "pa šķēlei no amerikāņu gaļas konserviem, kuŗus, vēl kaŗā sabiedrotie būdami, viņi krieviem bija tik dāsni sadāvājuši, ka pat tagad pietika". (318. lpp.) Autors nepastāsta, kā tad amerikāņu gaļa Ņurņikam garšojusi. No sava bērnībā bēgļu nometnē Vācijā pavadītā laika atceros, ka arī tur bija pieejama amerikāņu gaļa, kas nāca palīdzības "paciņās" kā uztura papildinājums ikdienas izsniegumiem no kopkatla un "sausajām devām". Atceros cilvēkus pukojamies, ka gaļa esot saldināta: kā nu amerikāņi ko tādu varot ieēst! Tā jau ir: saldumi spēj dzīvi saldināt, gaļa – organismu stiprināt, bet abu apvienojums dažam latviešu cilvēkam šķita pagalam nepiedienīgs.

Aivars Freimanis Latvijā pazīstams kā kinematografists un filmu scenārists jau kopš 60. gadiem, vēlāk viņš kļuvis arī par stāstnieku. *Katlā* ir viņa pirmais romāns. Tā kā darbība sākumā notiek Ventspils pusē 1944. gada Lieldienās, lasītājam vedas domāt, ka viss romāns būs atvēlēts t. s. Kurzemes katla tematam. Nepareizi: sācies ar Kurzemes katlu, romāns izved cauri visam padomju laikam, līdz pēdējā nodaļa ar virsrakstu *Laimē dziešana* sākas ar bieziem burtiem iespiestu vēstījumu: "Padomju Savienība sabruka". Grāmatas nosaukums *Katls* tālab tveŗams plašākā nozīmē nekā Kurzemes katls vien. Kad katlā vāra zupu, tajā iemet visdažādākos komponentus, un tādas savā katlā ievietojis arī mūsu autors. Jautājums ir vienīgi, cik labi dažādās zupas vārāmās sastāvdaļas saderas kopā. Vai iznākums drusku negaršo pēc saldinātas gaļas?

Lieki teikt, ka autora izvēlētais laikmets bija sākumā traģisks, izteikti drāmatisks, bet vēlāk ačgārnību pilns, stagnējošs, bezjēdzīgs. Traģiskuma kulminācija sasniegta nodaļā par žīdu šaušanu *Baltās smiltis*. Par tiem, kam holokausta temats nav svešs, lasot acīs var iezagties pa asarai. Par traģisko autors šeit rakstījis, kā teikt, ar dvēseles pašu jūtīgāko slāņu iesaisti. Tomēr savu pamata nostāju paudis, romāna toņkārtu pieteicis viņš ir jau 22. lappusē: "Aŗī kaŗā ir daudz jautrības, kā to iepriekšējā vispasaules slaktiņā bija atklājis krietnais kareivis Šveiks."

Ko lai sakām par Aivara Freimaņa vēlēšanos par nopietno rakstīt jocīgi, ar brangu humora piešprici? Tai ir savas pozitīvās un savas negātīvās puses. Var teikt: vai tad par kaŗa, Staļina laika, okupācijas šausmām nav ar smagām sirdīm jau gana sarakstīts? Vai joku dzīšana ap nopietno neiezīmē citādu, oriģinālu pieeju? Vai humoru un vieglumu kā kontrastējošu līdzekli un īslaicīgu spriedzes mazinātāju nelika lietā jau Šekspīrs, piemēram, kapraču dialogā *Hamletā*? Kritiskāk noskaņoti lasītāji turpretim iebildīs, ka par visu jau nedrīkstētu jokoties. Viņi teiks, ka ir viena lieta lasīt par drusku plānprātīgā un vientiesīgā čecha Šveika dēkām pirms vairāk nekā simt gadiem no mums patālās zemes, bet cita lieta – vīpsnāt un smiet "par miesu no mūsu miesas, par asinīm no mūsu asinīm" mūsu pašu dzimtenē vai tēvzemē un tās okupantu kalpībā.

Romāna cita komponente, par kuŗu lasītāju domas dalīsies, būs tajā dāsnās devās iestrādātais sekss. Turklāt dzimumakti un tajos nodarbinātie organi bez minstināšanās un smalkjūtības nosaukti mūsu pašu taktiskajos terminos. Uz grāmatas aizmugurējā vāka lasāms brīdinošs "18+", kas laikam nozīmē, ka jaunākiem cilvēkiem romāns nav ieteicams, jo varētu traucēt viņu garīgajai veselībai. Nu slikti, jo jaunākā laika "reitingi" rāda, ka Latvijas jauniešu zināšanas par savas zemes 20. gs. vēsturi tiecas pazemināties. Brīvdomīgāki lasītāji teiks, ka tieši ar seksa tematiku jestrā romānā jauniešus mūsu vēstures iepazīšanā visefektīvāk varētu iemānīt. Turpretim citi par šādu domu saviebsies, novērsīsies un izdvesīs treknu "fui".

Pat šo rindu rakstītājs, kam ne vien 18+, bet nupat jau 80+, par romānā attēloto laikmetu šo to piemācījās klāt. Ja viņš nebūtu, mammai pie rokas, no Latvijas pamucis jau 1944. gada 9. augustā, bet sagaidījis Rīgas krišanu vai atbrīvošanu (kā nu kuŗam!) 13. oktobrī, viņš jau toreiz iemīļotajā, bet tagad vecumdienās tāpat ļoti cienītajā Latvijas radiofonā pēc tīri informātīviem vēstījumiem kā "Jūs klausījāties latviešu tautasdziesmas Jāņa Ķepīša apdarē, pie klavierēm bija Vilma Cīrule" būtu dabūjis noklausīties neiztrūkstošo piebildi: "Nāvi vācu okupantiem!" Ļeņina un Staļina viena otrai blakus novietotās bildēs redzamos dažs dēvējis par Liniņu un Skaliņu. Zināju jau, ka Rīgas Krišjāņa Valdemāra iela, kur šobrīd dzīvoju, padomju laikā bijusi nodēvēta par Gorkija ielu, bet no Aivara Freimaņa uzzināju, ka vācu laikā tā saukusies Hermaņa Gēringa iela.

Freimaņa stāstnieka un filmu cilvēka pagātne *Katlā* liek sevi manīt. Romāna sadalījums 43 nodaļās, kam katrai savs virsraksts, nozīmē, ka stāstījuma brīvs plūdums ik pa laikam pārtrūkst: operātors savu aparatūru, vēstītājs savu uzmanību pārnes uz citu vietu un laiku vai vismaz turpina no cita leņķa. Daža laba nodaļa, sevišķi grāmatas vidusdaļā, varētu pastāvēt kā pastāvīgs stāsts. Tomēr sižets turas kopā, intriga saglabājas līdz beigām. Tā par sarežģītu, lai to mēģinātu šeit kaut īsumā atstāstīt.

Autoram krāšņa valoda. Savu cilvēku labākas raksturošanas nolūkā viņš bieži atkāpjas no mūsu literārās valodas normām. Ne vien atsevišķi teikumi ("Es uzceps kartupeļ penkoks!), bet arī garāki posmi lasāmi ventiņu izloksnē. Izmantota arī lībiešu, krievu un vācu valoda ar tulkojumu parindēs. Autora gribēta autentiskāka skanējuma labad šo valodu nepratējiem jāpacieš nelielas neērtības.

Par latviešu un krievu vārdu un teikumu atveidojumu neprotu izteikties, bet vāciski ir gaužām kļūdaini. "Neaizstājams" vāciski ir *unersetzbar*, nevis *untersetzbar*. (12. lpp.) "Viena plaša istaba" ir *ein geräumiges Zimmer*, nevis *geräumig*. (23.) *Forüber* vietā jābūt *vorüber*. (24.) Vācieši kaķus reizēm tiešām dēvē par jumta zaķiem, bet viņu lietotais vārds tad ir *Dachhase*, nevis *Dachen Hase*. (86.) Vai tik lielā un droši vien taču arī turīgā apgādā kā Zvaigzne ABC nav neviena vācu valodas pratēja, kas būtu varējis pakoriģēt? Ja nav, tad pareizai latviešu valodai vajadzēja dot priekšroku pār tikai šķietami autentisko, bet faktiski kroplo vācu valodu.

"LATVIJAS GRĀMATA"

Rakstiet, zvaniet, un grāmatas Jums piesūtīs pa pastu.

SIA "L. Grāmata"
Rīga, Elijas iela 17, LV-1050
Tālr. +371 67223294
Tālrakstis +371 67227248
E-pasts: *lgramata@lgramata.lv*

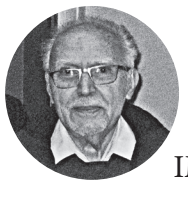

IMANTS BALODIS

Kopēji izlolota Brīvība

Gaidot kādu zinātnisku recenziju par nesen izdotās grāmatas "Nevardarbīgā pretošanās: Latvijas neatkarības atgūšana dokumentos (1945 – 1991)" saturu, vēlos pievērsties vismaz diviem dokumentiem. (Skat. arī nr. 37, 2017., 6. lpp!)

Grāmatas sastādītāja un komentētāja LU doktorante Kristīne Beķere, pievēršoties laika posmam 1956 – 1972, publicējusi arī ELJA 1957. gada 4. augusta Eslingenas deklarāciju kā 29. dokumentu. Viņas komentāri:

"Simboliska un paliekoša nozīme bija Eslingenas deklarācijai. Ar šo deklarāciju, kuŗa sākās ar vārdiem "Mēs esam par neatkarīgas un demokratiskas Latvijas Republikas atjaunošanu", jaunieši apliecināja savu pievienošanos trimdas kopīgajam lielajam mērķim un šī mērķa saglabāšanos arī nākamajā trimdas paaudzē. Deklarācijai nekavējoši pievienojās arī citu zemju jauniešu apvienības. Turpmāk šai deklarācijai bija simboliska nozīme, pievienošanās, tai raksturoja nacionāli latvisku jaunatnes noskaņojumu. Vēlākajos gados Pasaules latviešu jaunatnes Kongresos šīs deklarācijas pirmais punkts bija Kongresa dalībnieku simboliski vienojošais parametrs, resp., Kongresos piedalījās latviešu jaunatne, kuŗa par savu vienojošo mērķi atzina Eslingenas deklarācijas pirmo punktu."

Paldies par šo formulējumu. Tas atbilst trimdas jaunatnes sekojošiem 34 darbības gadiem. Taču tobrīd 1957. gadā ELJA vēstījumā bija arī īpaša uzruna okupētās Latvijas jaunatnei: "Šo mērķu labā strādāsim, un mēs ticam jūsu atbalstam, tad, kad situācija to atļaus. Nepārsteidzies, – bet ticiet, ka nāks laiks un mēs mūsu mērķi sasniegsim."

Tagad varētu papētīt, vai šāda uzruna sasniedza, piem., Gunāru Astru, Intu Cālīti, Gunāru Rodi, Knutu Skujenieku, Juri Ziemeli, Bruno Javoišu un citus tā laika jauniešus. Eslingenas deklarāciju rakstīja Latvijā dzimusī trimdas latviešu jaunatne. Trimdai turpinoties, nāca tā saucamā latviskuma izvēles paaudze. Kristīne Beķere par viņiem publicējusi 74 dokumentus:

ELJA kongress Eslingenā. Vidū – Jūlijs Kadelis

"Šajā laikā raksturīga aizvien aktīvāka trimdas "jaunās paaudzes", resp., ļoti agrā vecumā no Latvijas izceļojošo vai pat trimdā dzimušo un tur izaugušo un izglītību ieguvušo latviešu ienākšanu politiskajā darbībā un tās vadības pakāpeniska pārņemšana. Jaunās paaudzes viedoklis par politiskā darba metodēm bieži vien stipri atšķīrās. Savus uzskatus jaunā paaudze formulēja, piem., 3. Pasaules latviešu jauniešu kongresā 1975. gadā Florefā pieņemtajā "Latvijas Nacionālās atbrīvošanas frontes programmā," to dēvējot par alternatīvu tā brīža trimdas politikai. Programma izraisīja plašas diskusijas trimdas sabiedrībā."

Vētraini un tomēr samierinoši, jo programmas 1. punktā: "Mūsu mērķis ir neatkarīga un demokratiska Latvija."

Taču lai to sasniegtu, nepieciešams pārveidot politiskās domāšanas gultni. Tas nozīmējot, pāriet no "atbrīvošanas no ārienes" uz "atbrīvošanu no iekšienes". Līdz ar to latviešu nacionālā politika kļūtu par daļu no Vispārējās cilvēku tiesību kustības padomju blokā.

Vai tā bija, varēja pajautāt, piem., Atim Lejiņam, Ģirtam Zēgneram, Kārlim Kangerim u.c. vēl šobrīd aktīviem sabiedriskiem darbiniekiem.

Savu jau esmu izteicis 21 atmiņu stāstījumos laikraksta *Latvija Amerikā* slejās. Nevajadzētu klusēt, jo Latvijas Simtgadē ir nozīmīgi arī trimdas 46 gadi, kuŗi lasāmi šeit pieminētās grāmatas 140 dokumentos. Vēlams, ka tie kļūtu atpazīstamāki Latvijā un ieņemtu pienākošos vietu mūsu priekšstatos par latviešu tautas vēsturi 20. gadsimtā.

Par aktuālo Latvijā un Eiropā

*Eiroparlamenta deputāts **Krišjānis Kariņš** intervijā **Ligitai Kovtunai***

Kā vērtējat Saeimas pieņemtās izmaiņas nodokļu politikā? Vai tās kaut kādā mērā atrisinās Latvijas iedzīvotāju un uzņēmēju problēmas? Kā esmu nopratusi, jūsu vērtējums īsti nesakrīt ar ekonomikas un finanču ministru, kā arī ar premjēra Māra Kučinska prieku par paveikto.

Latvijā tiek stāstīts, ka šeit ir viens no zemākajiem nodokļu slogiem Eiropā. Tā nav! Latvijā ir viens no zemākajiem nodokļu iekasējumiem attiecībā pret iekšzemes kopproduktu, bet nodokļu likmes ir vienas no augstākajām Eiropas Savienībā. Tas liecina par to, ka valstī ir liela ēnu ekonomika.

Nodokļu reforma ir laba iecere, kuŗa diemžēl nav vainagojusies ar būtiskām izmaiņām. Kādas tad ir tās lielākās izmaiņas? Akcīzes nodokļa paaugstināšana atsevišķām precēm. Kad veikalos produkti kļūst dārgāki, pieaug inflācija. Jāteic gan, ka uzņēmuma ienākumu nodokļa reinvestētā peļņa jeb iespēja to ieguldīt uzņēmuma attīstībā būs stimuls investīcijām, kam ilgtermiņā vajadzētu vainagoties ar ekonomikas izaugsmi. Tas nenoliedzami ir "tēmēts" pareizajā virzienā. Un tomēr darbaspēka nodokļi – iedzīvotāju ienākumu nodoklis un sociālais nodoklis – ir neadekvāti augsti Latvijas zemajām algām.

Ņemsim par piemēru rakstur īgu Latvijas uzņēmumu, kuŗā strādā nedaudz cilvēku, kuŗu alga ir no 500 līdz 1000 eiro: daudzi no šiem uzņēmumiem vienkārši nespēj samaksāt visus tos nodokļus, ko valsts no tiem prasa. Ko darīt – slēgt uzņēmējdarbību vai nemaksāt nodokļus?!

Lielas diskusijas vērpās ap tā saukto progresīvo nodokli – daudzi bija pret, bet citi vaicāja: vai tad turīgākajiem nebūtu morāls pienākums pret tiem, kam ienākumi mazi?

Eiropā šī "progresīvitāte" sākas no apmēram 1000 eiro mēnesī. Tie, kuŗu ienākumi ir zem šiem 1000 eiro mēnesī, nodokļus nemaksā. Tātad 1000 eiro ir zemākā likme, no kuŗas sāk maksāt nodokļus. Bet mēs gribam visu to "progresīvitāti" mākslīgi iespiest arī zem 1000 eiro.

Daudzās Eiropas valstīs atšķirībā no Latvijas pievienotās vērtības nodokļa (PVN) pazeminātā likme ir piemērota pārtikai un apģērbam. Lielbritanijā un vēl dažās valstīs pārtikai PVN ir pat nulle.

Latvijā gan ir ļoti mazs tirgus un arvien sarūkošs iedzīvotāju skaits, tāpēc salīdzināt to, cik izmaksā preces un pakalpojumi Latvijā un cik – turīgajās Eiropas valstīs, nebūs īsti korekti...

Jāņem vērā, ka Latvijā par izglītību un veselības aprūpi tomēr maksā šaurs iedzīvotāju slānis, un ir tendence tam slānim nepārtraukti "kraut virsū" aizvien jaunus maksājumus, jo valsts budžetā trūkst naudas.

Mēs nespējam un nespējam atzīt, ka mūsu valsts nodokļu sistēma diemžēl veicina nodokļu nemaksāšanu. Politiķi izliekas, ka šajā jautājumā viss ir kārtībā. Bet – cilvēki nav tik negodīgi, cik sistēma ir netaisna pret viņiem. Ja spētu atzīt, ka tā ir problēma, tad varētu sākt meklēt risinājumu, kas, protams, nav viegli atrodams. Bet ārsts taču nevar izārstēt pacientu, ja neuzstāda diagnozi!

Kā Eiropas Parlaments raugās uz Eiropas darba tirgu un tā attīstības tendencēm? Latvijā jau ir reāls darbaspēka trūkums.

Zema dzimstība ir ne tikai Latvijas, bet visas Eiropas problēma. Ja, piemēram, Lielbritanijā nebūtu imigrantu no Eiropas, iedzīvotāju skaits nepieaugtu. Līdzīga situācija ir arī Vācijā, Itālijā, Spānijā... Pieaugot ekonomikai, cīņa par darbaspēku palielinās un turpinās palielināties, un arī Latvija ir iesaistīta šajā cīņā. Taču algas un dzīves līmeni, ko spēj piedāvāt Eiropas bagātākās valstis, ir grūti salīdzināt ar to, ko spēj piedāvāt Latvija.

Jāņem vērā, ka viens ir Eiropas iekšējā migrācija, bet otrs - ārējā. Latvijas cilvēki turpina braukt projām, un mums ir tikai jācer, ka darbaspēks no citām valstīm brauks šurp. Taču būtu naīvi iedomāties, ka šie cilvēki būs no Vācijas, Itālijas vai Spānijas - Latvija ir "interesanta" vien tiem, kas dzīvo vēl nabadzīgāk – baltkrieviem, ukraiņiem, krieviem...

Jūsu kā Eiroparlamenta deputāta nozīmīgs ieguldījums ir direktīvas izstrāde pret naudas "atmazgāšanu". Kā šī direktīva īstenojas?

Eiropas Parlaments pirms divarpus gadiem pieņēma šo direktīvu, kas noteic, ka t. s. ofšoriem ir jāatklāj patiesā labuma guvēji visā Eiropā. Direktīva šobrīd ir atvērta, lai to papildinātu, proti, labuma guvēji ir jāatklāj arī trasta kompanijās, jāiekļauj arī banku turētāju reģistrs. Tas nozīmē – ja *Interpols* meklē kādu pilsoni, vienotajā reģistrā var pārliecināties, kuŗās bankās visā Eiropā meklētajam cilvēkam ir bankas konts. Parlaments ar Eiropas Padomi ilgi nespēja vienoties par likumprojekta teksta gala redakciju, un var teikt, ka vienošanās ir panākta un varēsim virzīties uz priekšu, pastiprinot esošo likumdošanu un pilnveidojot patiesā labuma guvēju reģistru. Tas ir milzīgs solis uz priekšu.

Kas to bremzēja?

Dalībvalstis, piemēram, Malta, kuŗai mazāk nekā citām valstīm interesē sakārtot šo sistēmu. Igaunijas prezidentūras vadībā aizvadītā gada septembrī un oktobrī tika daudz panākts, lai Eiropas Padome ar dalībvalstīm vienotos par likuma uzlabošanu. Bet parlamentā ir arī kreisais flangs, kuŗa motivācija nav skaidri saprotama, un tas izvirzīja stingras un ne vienmēr izskaidrojamas prasības, tādas, ka, tās pieņemot, nebūtu iespējams sasniegt rezultātu. Eiropas Parlamentā strādā politiķi, kas vēlas sasniegt rezultātu, bet ir arī tādi, kas bļauj par netaisnību. Bļāvēju diemžēl šajā jautājumā ir vairāk nekā to, kas grib panākt uzlabojumus, un viņu balsis ir skaļas. Pēc pusotra gada būs Eiropas Parlamenta vēlēšanas, un viņi varēs teikt: redz, mēs uzstājām, bet mūs neņēma vērā! Raugoties no noziedznieka viedokļa, - kas var būt labāks par to, ka nekas nemainās.

Kā Eiropas Parlaments uztvēra Vācijas sociāldemokratu līdeŗa, bijušā Eiropas Parlamenta prezidenta Martina Šulca iniciātīvu par Eiropas federalizāciju?

Mazākums meklē, vai nav vēl saglabājusies kāda krievu kaviāra bundžiņa, ko apēst, uzdzerot šampanieti. Bet vairākums bezspēcībā nopūšas. Taču notiek tā, ka valsts veidojas vien tad, kad to vēlas tauta, nevis kāds cienījama vecuma kungs. Var jau paziņot, ka tūlīt, tūlīt būs federāla valsts, bet tā nenotiks.

Reāli soļi tiek sperti dalībvalstu militārās sadarbības virzienā. Itin labi īstenojas arī ideja par banku savienību. Vācija baidās, ka tai būs jāfinancē citu valstu neveiksmes, ja kāda banka bankrotē. Šīs bažas var saprast, tāpēc tiek meklēts risinājums.

Aktuālizējas jautājums par bēgļiem. Vācijas, Nīderlandes, Francijas un Zviedrijas nodokļu maksātājiem un šo valstu politiskajai vadībai sāk apnikt, ka, piemēram, Polija, kuŗa no Eiropas Savienības fondiem saņem miljardus, atsakās uzņemt bēgļus. Vienvārdsakot, - tiem, kas visu laiku dod naudu Eiropas Savienības kopējā budžetā, sāk apnikt, kāpēc likumi attiecas tikai uz viņiem, bet citi tos var neievērot.

Nīderlandiešu nodokļu maksātājs, kuŗš nav priecīgs, ka viņa valstī ir daudz ieceļotāju, uzskata, kāpēc viņam ne tikai jāuzņem šie ieceļotāji, bet vēl jāmaksā Polijai, kuŗa tikai saņem naudu. No nīderlandieša viedokļa, kaut kas nav pareizi. Eiropa sāk sašķelties valstīs, kas piekrīt kopīgajiem nosacījumiem, un valstīs, kas atļaujas tos neievērot. Latvijai nāksies izvēlēties, kuŗā pusē tā vēlas būt – Eiropas kodolā, kur nosacījumi kļūst grūtāki, vai ārpus tā. Dalībvalstīm jāsāk ieklausīties citai citā. Polijas valdības politiskā kļūda ir tā, ka tā cīnās, nevis runā ar citām valstīm. Nesen tikos ar vienu Polijas ministru. Viņš ieradās manā kabinetā un bija uzbūris ainu, ka es simbolizēju "to ļauno Briseli". Sarunas sākumā viņš man skarbi vaicāja: kā jūs, nelieši tādi, mūs Jaltā pametāt! Viņš to sacīja man – vienam latvietim. Atgādināju viņam, ka esmu no Latvijas, un padomju okupācijas laikā mums bija sūrāk nekā jums. Viņa attieksme bija – jūs visi esat nelieši, vienīgais taisnīgais esmu es! Bet es biju piekritis tikties ar viņu, lai palīdzētu Polijai elektrotirgus jautājumos atrast veidu, kā, mainot likumu, neiedragāt Polijas ekonomiku, mans nolūks bija draudzīgs. Savukārt Polijas ministra ievadvārdu zemteksts (ar tulka palīdzību) bija "nolikt mani pie vietas". Es jau viņu saprotu, bet, ja viņš ar šiem pašiem vārdiem aizietu pie vācieša vai nīderlandieša, viņu noteikti nesaprastu. Kāds gan tur dialogs! Diemžēl Polijas valdība šādus cilvēkus sūta uz Briseli augstos amatos. Pazīstu Polijas deputātu palīgus, kas ir jaunākās paaudzes cilvēki un kas brīvi runā angliski. Redzu, ka viņu sejās, izdzirdot savu tautiešu pārmetumus Briselē strādājošiem, ir rakstīts: lūdzu, beidziet tā runāt! Es gaidu, kad tā vētra norims un mēs ar Poliju sāksim konstruktīvu sarunu. Polijas valdība šobrīd diemžēl ir piemērs tam, kā nevajadzīgi pasliktināt attiecības.

Polijas un Ungārijas valdības ir uzņēmušas ārēji kareivīgu attieksmi pret Briseli. Bet – tādas Briseles, kādu viņi to uztvēruši, nemaz nav! Brisele ir vieta, kur sanāk kopā no dalībvalstīm ievēlēti pārstāvji, lai mēģinātu atrast kopīgus spēles noteikumus.

Vai šis *pretbriseliskais* noskaņojums kaut kādā mērā un kādā valstu grupā varētu iedragāt Eiropas Savienības pamatus?

Jā, tas ir drauds!

Polijas atsvešināšanās noteikti nav mūsu interesēs.

Vai Eiropas Parlamenta ideja aizliegt kebabus, jo tajos ir fosfāti, nav saistīta ar to, ka vienam otram galvā vējo tāds kā prieks neļaut musulmanim Eiropā ēst viņa iecienīto maltīti?

Te krustojas divas vēsmas. Viena – kebabs saistās ar musulmaņiem, bet otra – tie, kas atbalsta ekoloģisko dzīvesveidu, ir atraduši vēl vienu produktu, no kuŗa tiktu izslēgti fosfāti. Cik zināms, fosfāti ir visā pārstrādātā gaļā. Ja tik ļoti baidies no fosfātiem, neēd gaļu! Tas ir tāpat, kā izlikties, ka kebabs vai hamburgers pēkšņi būs veselīgs, ja tur nebūs fosfātu.

Eiropas Savienības institūcijas joprojām atrodas divās valstīs – Briselē, Beļģijā, un Strasburgā, Francijā. Vai tā būs "mūžīgi mūžos"?

Ik gadu, kad balsojam par Eiropas Savienības budžetu, tajā iekļauts arī jautājums par Eiropas Savienības institūciju atrašanos tikai Briselē. Pārliecinošs deputātu vairākums nobalso pret šo priekšlikumu. Lai mainītu parlamenta mājvietu no Strasburgas uz Briseli, būtu jāgroza Eiropas Savienības dibināšanas līgums. Bet Francijai un Vācijai piekrist mainīt šo līgumu būtu tāpat kā latviešiem teikt, ka 14. jūnijs nav sēru diena, bet gan normāla vasaras diena. Vai, ka 18. novembris ir vēla rudens diena. Strasburga simbolizē Otrā pasaules kaŗa beigas, kad Vācija atteicās no Elzasas reģiona. Strasburga ir Francijas un Vācijas izlīguma simbols.

Tuvojas Saeimas vēlēšanas. Jūs joprojām pārstāvat *Vienotību,* un jau izskanējis, ka, iespējams, tikšot veidota apvienība vai koalīcija pirms vēlēšanām. Kāda ir jūsu nostāja šajā jautājumā un kādus politiskos spēkus, ar kuŗiem kopā varētu startēt jūsu pārstāvētā partija, jūs saskatāt?

Ja palūkojamies uz politisko spektru Latvijā, jāatzīst, ka *Saskaņai* un arī Zaļo un Zemnieku savienībai ir diezgan stabils vēlētāju loks, arī Nacionālai apvienībai ir diezgan stabils reitings. Un tad ir ceturtā piektā daļa vēlētāju, kas savulaik balsojuši par *Vienotību*, kas tagad ir saskaldīta un nav pieslējusies kādam citam politiskajam spēkam. Viņi nezina, par kuŗu no sašķeltajiem *Vienotības* spārniem balsot.

No partijas ir aizgājuši tie, kuŗi tā gribēja, un savstarpējā apkaŗošanās ir beigusies. Tas nozīmē, ka partijā palikuši līdzīgi domājošie. Vienkārši apvienoties ar tiem, kas steigā izveidojuši partijas, īpaši ar tādiem, kas ne tik sen apvainoja palikušos kollēgas, nebūtu prātīgi. Esmu pārliecināts, ka politika ir idejās balstīts pasākums. Eiropas Savienība nebalstās uz rēgulām un likumiem, direktīvām un izdevīgumu, kaut gan tas varētu tā šķist, bet tā balstās fundamentālā idejā, ka demokratija un brīvība ir vērtības, par kuŗām ir jāstāv un jākrīt. Vērtības ir tās, kas satur vai nesatur kopā. Tieši tāpat ir ar partijām – ir jābūt vērtībām un idejām, kā attīstīt procesus sabiedrības interesēs. Protams, būtu labi, ja *Vienotība* varētu apvienoties vai atrast sabiedrotos ar citiem politiskajiem spēkiem. Bet, lai pie tā nonāktu, ir jābūt saturiskai bazei, - par ko tad mēs vienojamies..

“Es centos skatīties tikai uz cilvēka spējām, dvēseli un centību”

*Zinātniecei un rakstniecei **Agatei Nesaulei** – 80*

23. janvārī zinātniece un rakstniece Agate Nesaule svin 80. dzimšanas dienu. Savā dzīvē viņa ir saņēmusi profesionālas atzinības, godalgas, zinātnisko pētījumu novērtējumus, prieku un gandarījumu par literāro jaunradi. Tomēr Agates Nesaules dzīves gājums vistiešākā veidā saaužas ar viņas literārajos darbos ierakstīto traģisko vēstījumu. Agrā bērnībā pārdzīvots Baigais gads (ģimene slēpusies mežā), bailes, 1944. gada rudenī sešu gadu vecumā bēgļu ceļš kopā ar ģimeni – tēvu, bijušo Nītaures-Zaubes draudžu mācītāju Pēteri Nesauli, māti Valdu, vecmāmiņu Līni Kness-Knezinski un māsu Beāti uz Vāciju, kur ģimene nonākusi krievu okupācijas zonā Vācijā un pieredzējusi necilvēcību. Kad izdodas izbēgt krievu zonas, Agate Nesaule, maza bēgļu meitene, Vācijā DP laikā angļu zonā uzsāk savas skolas gaitas un izglītību turpinās angliskā vidē Amerikā. Šis aspekts iezīmē Agates Nesaules smeldzi par piederību. Ne velti draugs Džons (*John*), kam veltīts romāns “Sieviete dzintarā”, saka: “Cik grūti tam vajag būt, izlikties visu laiku, ka tu esi amerikāniete. Nav šaubu, ka tava latviskā daļa arī ir nozīmīga.” Emigrācija, kara sekas, traumatiskā pieredze, piederības meklējumi un sievietes liktenis visos šajos krustpunktos ir Agates Nesaules daiļrades centrā.

Lasītāji un zinātniskā vide iepazīst zinātnieci Agati Nesauli un rakstnieci Agati Nesauli pastarpināti, tomēr dziļi sevī viņai nācies sadzīvot ar bērnībā pieredzētās necilvēcības sekām un ar daudziem noklusējumiem apkārtējā sabiedrībā. Kaut arī tik daudzi bija pieredzējuši laikmeta politisko kolīziju traģēdijas, visbiežāk tās it kā kļuva par katra individuālo traumu, plašākā sabiedrībā(s) par to netika runāts. Izrādījās, ka runāt un stāstīt ir nepieciešams ne vien pašiem notikumu aculieciniekiem, bet tas ir nepieciešams arī vēlākā laikā dzimušajiem, jo Agates Nesaules literārais vēstījums bija ne vien personisks un dziļi individuāls, tā bija arī liecība par cilvēku likteņiem kādā politiski vēsturiskā laikā, un reizē arī atgādinājums – neaizmirst, bet pašai autorei “izkļūt no iesprostojuma dzintarā”.

Pārdzīvojusi bēgļu gaitas Vācijā, pēc pamatīgas sijāšanas izceļošanas dienestos, ģimene, pateicoties kāda amerikāņu mācītāja galvojumam, izceļoja uz Ameriku un nonāca Amerikas vidienē, Indianapolē, kur kā jau imigrantiem nācies apmesties ne pārāk pievilcīgā, trūcīgā rajonā, tomēr bērnus no šī rajona tolaik pieņēma prestižajā Šortridžas (*Shortridge*) ģimnazijā, vienā no labākajām šāda veida mācību iestādēm ASV. Agate Nesaule kādā intervijā stāsta, ka šeit ieguvusi ļoti labu izglītību, “visus priekšmetus mums pasniedza ļoti augstā akadēmiskā līmenī. Četrus gadus mēs pēc izvēles varējām apgūt latīņu, grieķu, vācu, franču un spāņu valodu, un tas viss Amerikā, kas nebūt nav zeme, kur ļoti tiektos pēc valodām! Mana izglītība bija tādā līmenī, ka, iestājoties Indianas universitātē, man nebija jāapmeklē pirmie angļu literātūras kursi, tāpat nebija jāmācās neviena valoda. [..] Taču citādi ģimnazija mums, iebraucējiem, bija ļoti grūts posms. Salīdzinājumā ar pārējiem mēs savādi izskatījāmies, savādi ģērbāmies un runājām. Šajā ģimnazijā vairums bija ļoti bagātu vecāku bērni, un viņi no mums, tādiem pusmežoņiem, bijās un vairījās. Man, piemēram, ģimnazijā gluži atklāti lika saprast, ka augstskolā nebūs ko darīt, augstākais jābeidz kādi komerckursi, jāiemācās rakstīt ar mašīnu, jo skaidrs, ka nākotnē varēšu būt tikai sekretāre. Ģimnazijā pārdzīvoto es atcerējos, kad jau pati biju profesore un strādāju ar studentiem. Es vienmēr mēģināju neievērot, vai manā priekšā sēž zēns vai meitene, melns vai balts, bagāts vai nabags. Es centos skatīties tikai uz cilvēka spējām, dvēseli un centību.” 1956. gadā saņēmu Šortridžas vidusskolas svešvalodas godalgu, “ko ik gadu piešķir katras skolā mācāmās svešvalodas sekmīgākajam skolēnam – latīņu valodā šogad balvu saņēma Agate Nesaule”.

Tēvs Pēteris Nesaule kalpoja Indianapoles ev. lut. draudzē, bet galvenais dzinulis mācīties, studēt Agatei Nesaulei bija mātes Valdas Nesaules piemērs, kura bijusi ļoti inteliģenta un apdāvināta sieviete. Viņai studēt Latvijas Universitātē neizdevās, jo vajadzējis atbalstīt brāļus. Ierodoties Amerikā, māte strādājusi gan par trauku mazgātāju, gan konservu fabrikā, bet viņas gribasspēks un zināšanu alkas bija tik lielas, ka iestājusies Indianas universitātē un 70 gadu vecumā aizstāvējusi doktora gradu salīdzinošajā literātūrā, lasījusi lekcijas angļu un amerikāņu literātūrā gan Indianapoles vakara universitātē, gan katoļu kolledžā.

Pēc izcilām sekmēm Šortridžas vidusskolā Agate Nesaule ar Izadoras Feiblemanes stipendiju uzsāka angļu valodas studijas Indianas Universitātē Blūmingtonā ar specializāciju pedagoģijā, kaut gan sākotnēji sapņojusi par medicīnas studijām. Sekmīgi un mērķtiecīgi veidojās Agates Nesaules akadēmiskā izaugsme – bakalaura grads (1961), maģistra grads (1963), doktores grads (1972), disertācija *“The Feminism of Doris Lessing”*). Agate Nesaule ir starptautiski pazīstama angļu un amerikāņu 20. gs. literātūras profesore Vaitvoteras (*Whitewater*) universitātē; pēc viņas iniciatīvas 20. gs. 70. gadu sākumā universitātē izveidota Sieviešu studiju programma, viņa bijusi šīs programmas direktore.

1987. gadā Agati Nesauli ievēlēja par ASV Vidējo valstu moderno valodu (*Midwest Modern Language Association*) apvienības prezidenti. Lūkojoties uz Agates Nesaules zinātnieces un rakstnieces ceļu, nevar nepamanīt, ka ļoti būtisku lomu ieņem sievietes personību pētniecība, tostarp arī Aspazijas daiļrade. 1988. gadā Agate Nesaule saņem Deivida Sandera apbalvojumu par izcilu darbu Viskonsīnas universitātē, seko citas balvas, tostarp 2010. gadā Agate Nesaule saņem gadskārtējo reģionālo balvu literātūrā. Ilgus gadus viņas ikdienas pasaule ir akadēmiskā vide un darbs, kur galvenās intereses angļu un amerikāņu 20. gs. literātūra, sieviešu tiesības un sieviešu zinātnes kursi. 1991. gadā Agate Nesaule pirmo reizi viesojas Latvijā, piedaloties Pasaules zinātnieku kongresa Izglītības sekcijā, par sieviešu tiesībām personiskā, ekonomiskā un politiskā dzīvē un par sieviešu zinātnieču sasniegumiem, aktualizējot jautājumu – “otrais dzimums”.

Latviešu sabiedrībai Agate Nesaule vairāk pazīstama kā rakstniece, pirmā publikācija “Tālrunis zvana” ar *Andra Neretas* vārdu lasāma *Jaunajā Gaitā* 1956. gadā, tomēr ilgus gadus literārā jaunrade paliek it kā ēnā. 1995. gadā *Soho* apgādā Ņujorkā iznāca Agates Nesaules romāns *“A Woman in Amber: Healing the Trauma of War and Exile”*– autobiografisks stāstījums par latviešu mācītāja ģimenes ciešanu un briesmu pilnām bēgļu gaitām Otrā pasaules kara beigās, dzīvi Vācijā bēgļu nometnēs un vēlāko iedzīvošanos ASV; romāns par “pārdzīvojumu dziedēšanu”, “spēcīga pretkara grāmata” (D. Lessinga), “grāmata iznēsāta fragmentārās atmiņu šķembās 40 gadus, līdz autore saņēmusies tās saliedēt un uzticēt papīram” (I. Karule). Rakstīšana par pārdzīvoto Agatei Nesaulei bija “kā terapija, lai varētu atbrīvoties no bērnībā gūtajām psīchiskajām traumām. Visai grāmatai cauri vijas attiecības ar ģimenes locekļiem, galvenokārt ar māti, pašas garīgā izaugšana ar dedzīgo apņēmību mācīties un “tikai neraudāt!”” (I. Gubiņa). Grāmatas nobeigumā Agate Nesaule saka: “Latvija ir tālu projām, tās tīrās upes piesārņotas, tās bērzi nozāģēti. Es tur nekad vairs nedzīvošu, ne arī es tur piederētu, ja atgrieztos. Es rakstīšu savus stāstus angliski, ne savas mātes – latviešu valodā.” Tā ir grāmata, kas ļauj saprast tautas traģēdiju, pārdzīvoto un neaizmirstamo traģismu, kas vēstījumā šķetināts mazas meitenes epizodiskā virknējumā, pārklājoties laikiem (tagadne – pagātne), vietām un notikumiem. Grāmata rada atsaucību visdažādākajās lasītāju auditorijās, jo tā bija viena no pirmajām grāmatām, kas pēc pusgadsimta stāstīja par Otrā pasaules kara bēgļu pieredzi. Intervijā Agate Nesaule atzinusi: “Apmēram trīs gadus pavadīju, atbildot uz vairāk nekā 300 vēstulēm par “Sievieti dzintarā” un runājot par šo grāmatu akadēmiskās, rakstnieku un pretkara konferencēs. Arī daudzos grāmatu veikalos un universitātēs.” Pieredzētā izstāstīšana (tas viņu atbrīvo beidzot no “dzīves dzintarā” – no ieslēgtības šausmu pilnajā pagātnē) literārā formā, romānā kļūst par dvēseles terapiju. Jo būtiski ir izstāstīt, ne sevī ilgstoši glabāt šādu traumatisku pieredzi, kas, nespējot to pārvarēt, var kļūt postoša. Romāns ieguva *American Book Award* (1996) un *Wisconsin Librabrians Outstanding Achievement* (1995) balvas, atzinību recenzijās dažādos izdevumos, atzīstot, ka “darbs ir atmiņas (*a memoir*), kam pamatā autores autentiska pieredze”. 1997. gadā romāns iznāca latviešu valodā Rīgā (izdots atkārtoti 2004. g.), tulkots un izdots arī vācu, zviedru, krievu valodā. Romāna publicējumam Latvijā bija plaša rezonanse – romānā aktuālizētā traumatiskā pieredze rosināja pētīt, analizēt, debatēt par Otrā pasaules kara ilgstošajām sekām un negatīvajām pieredzēm. Jāpiekrīt Ilgas Švechas reiz teiktajam, ka autore ar šo darbu pauž mīlestību savai mātei, kā arī savai tautai. “Tikai tad, kad māte Latvija met važas, meita rada literāru darbu, meklējot dziedinājumu atmiņās par māti, kura bēgļu kuģī, atstājot Liepājas krastmalu, teica: “Apsolies, ka tu nekad to neaizmirsīsi!” Neaizmirstamais ir pelēkā miglā ietītais vientuļais bērzs – Agates Nesaules pēdējā kopējā dzimtenes ainava ar māti.”” Neīstenota, šķiet, palikusi iecere pēc romāna motīviem uzņemt filmu Amerikā. Romāns dramatizēts un Sniedzes Ruņģes režijā izrādīts 3. Pasaules zinātnieku kongresa laikā Rīgā 1999. gadā.

> Agate Nesaule: *“Ģimnazijā pārdzīvoto es atcerējos, kad jau pati biju profesore un strādāju ar studentiem. Es vienmēr mēģināju neievērot, vai manā priekšā sēž zēns vai meitene, melns vai balts, bagāts vai nabags. Es centos skatīties tikai uz cilvēka spējām, dvēseli un centību.”*

2009. gadā Madisonā apgādā *Terrace Books* iznāca Agates Nesaules romāns *“In Love with Jerzy Kosinski”*. Autore atzinusi, ka tas savij vairākas tēmas: pirmkārt, tas ir romāns par romantisku un ļoti pakļāvīgu latviešu sievieti, otrkārt, tas ir romāns par latviešiem, kuŗi ieradās Amerikas vidienē pēc Otrā pasaules kara, un, treškārt, romāns izsaka autores cieņu un līdzjutību pret ebrēju ciešanām Otrā pasaules kara laikā.

1953. gada decembrī *Laiks* vēstīja, ka Indianas Latviešu biedrības namā Indianapolē pēc Agates Nesaules deklamācijām ieradies tālu ziemas ceļu veikušais Ziemassvētku vecītis ar gaidīto dāvanu maisu. Tagad līdzās sirsnīgiem sveicieniem dzimšanas dienā gribētos vēlēt rakstniecei Agatei Nesaulei drīz sagaidīt romāna *“Shopping for Relatives”* (fragmentus no romāna autore lasījusi 3x3 nometnē Katskiļos 1999. gadā) tulkojuma latviešu valodā iznākšanu grāmatā ar nosaukumu “Iepērkos radiem”. *Laika* lasītāji 2017. gadā atsevišķos fragmentu tulkojumos jau nedaudz ielūkojušies romāna lappusēs, kas sola atklāt latvieša un Latvijas sarežģītos un traģisko likteņu samezglojumus, kas šķīra ģimenes, pasaulē izkaisīja dzimtas un tuviniekus.

P. S. Romāns nāks klajā mūsu redakcijas serijā *Laika Grāmata* šovasar. Tā izdošanu atbalsta ALA Kultūras fonds, par ko izdevēja un autore ir ļoti pateicīgas! – *Red.*

LATVIEŠU MŪZIKA un TRĪS ORĶESTRI

JURIS GRIŅEVIČS

Kad ar svētkiem saistītās mūzikālās superaktīvitātes jau norimušas, pirmais lielais ar visas nācijas kultūru saistītais notikums bija Latviešu Simfoniskās mūzikas lielkoncerts Lielajā ģildē Rīgā, 20. janvārī. Šīs idejas autors ir mūsu mūzikoloģijas vecmeistars Arnolds Klotiņš, kurš 2005. gadā izmeta sevišķi smalki maskētu ēsmu, no kuŗas apēšanas Latvijas kultūras dzīves valdītāji nespēja atteikties. Esmu jau rakstījis par mūsu nelielās nācijas ģenētiski paaudžu paaudzēs mantoto noslieci uz grandiozitāti, iespējams, tādējādi it kā kompensējot ne visai dižo kvantitāti. Šī tendence savu kulmināciju sasniedz Dziesmu un deju svētkos, kas vērienīguma ziņā ir unikāla parādība pasaules mērogā.

Protams, simfoniskās mūzikas auditorija ir daudzkārt mazāka, kaut arī ar noslieci uz paplašināšanos, lielā mērā pateicoties jaunuzbūvētām koncertzālēm Rēzeknē, Liepājā un Cēsīs. Pat galvaspilsētā, kur joprojām nav un tuvākajos gados arī nebūs akustiskās koncertzāles, skanējuma ziņā neatbilstošā Lielā ģilde bija klausītāju pilna. Diemžēl klausītāju rindās praktiski nebija redzamas VIP (iespējams, viņi taupās, gatavojoties Lielās mūzikas balvas apbalvošanas svinībām, kur sponsori piedāvā bezmaksas konjaka glāzīti).

Kāpēc tāds koncerts vispār vajadzīgs? Iespējams, lai vienlaikus gūtu plašāku ieskatu mūsu simfoniskajā mūzikā gan pagātnē, gan tagad un pat nedaudz iedomātos par perspektīvām, jo programmas jaunākajam komponistam ir tikai 25 gadi.

Kā parasti, arī šoreiz koncerta programma bija trijās daļās. Kā pirmie, arī lielkoncertu vēsturē, mūzicēja viesi – Lietuvas Nacionālais orķestris tā šefa Modesta Pitrena vadībā. Nekur gan nevarēju uzzināt šādas izvēles pamatojumu. Vai tiešām nevarēja "izcelt no bedres" Operas orķestri? Ja nu pamatojums bija triju Baltijas valstu kopējie vēsturiskie likteņi un šā gada dižās jubilejas, tad kur pazuda igauņi? Bet reizē jāapzinās reāla īstenība, ka mūsu mūzika kaimiņu valstu orķestru programmās diez vai būs sastopama, tāpat arī viņu mūzika Latvijā. Acīmredzot te pamatā kaut kādas politiskas aizkulises, jo vai tad bija prāta darbs kādu 40 minūšu dēļ vest "simtgalvaino pūķi"no Viļņas uz Rīgu. Starp citu, no programmas drāmaturģijas viedokļa viņu īstā vieta būtu trešajā daļā, bet ja ceļā jāpavada apmēram piecas stundas?

Viesu sniegumu ievadīja Ievads Alfrēda Kalniņa operai "Baņuta". Te var apbrīnot, kā komponists no dažiem īsiem motīviem saaudis plašu simfonisku gleznu, ko viesi pārliecinoši atskaņoja. Ļoti žēl, ka no mūsu nacionālā dārguma J. Ivanova Čella koncerta bija iekļauta tikai lēnā daļa. Pilna cikla atskaņojums prasītu vēl desmit minūtes, bet tas būtu tā vērts. Solists bija Briseles Filharmoniķu koncertmeistars Kristaps Bergs. Diemžēl viņa sniegums neko vairāk par profesionālu korektumu nesniedza. Traucēja gan pārlieku lēnais temps, gan emocionāla statika, bet tā ir īsteni romantiska mūzika! Savukārt solista saspēle ar orķestri veidojās labi.

Jāņa Mediņa simfoniskais tēlojums "Imanta" izveidojās visai pārliecinoši. Šajā kompozicijā nacionāls sižets atveidots internacionāliem izteiksmes līdzekļiem, ne bez J. Sibeliusa ietekmes. Tomēr nedalītas klausītāju simpatijas Lietuvas mūziķi iemantoja, piedevās atskaņojot E. Dārziņa "Melancholisko valsi", kuŗa skanējums pozitīvi atšķīrās no latviešu tradicionālās taciņas. Īpaši jāuzteic izteiksmīgais klarnetes solo.

Jēkabs Jančevskis

Otrajā daļā mūzicēja Liepājas simfoniskais orķestris Atvara Lakstīgalas vadībā. Vēju pilsētas mākslinieki veica visgrūtāko, atskaņojot visjaunāko mūziku, kuŗai iztulkojuma tradiciju vēl nav. Pasaules pirmatskaņojumu piedzīvoja jaunā komponista Jēkaba Jančevska (1992) jaundarbs "*Turbidus*". Debija bija ļoti veiksmīga, un dāvātais uzticības avanss attaisnojies. Pārliecināja mūzikālās domas attīstība, darba drāmaturģija, kaut arī paša autora literārais komentārs nepalīdzēja orientēties mūzikā. Vai nu anotācijai jābūt tik poētiskai, kā, piemēram, Santai Ratniecei, vai arī ideja jāizsaka dažos teikumos, necenšoties aptvert neaptveŗamo. Bet tāda ir jaunība un tādai tai jābūt! Veiksmīgu turpinājumu!

Protams, pirmo reizi klausoties kādu skaņdarbu, pat viserudītākajam speciālistam vērtējums ne vienmēr būs pareizs un kur vēl te runāt par interpretāciju. Liepājnieki ierakstījuši kārtējo lappusi latviešu mūzikas vēsturē, piemēram, katru gadu saviem festivāliem pasūtinot kādu jaundarbu, kuŗu kopējais nosaukums visiem skaņražiem ir "Liepajas koncerts" ar vienotu numerāciju.

Devītais šajā rindā ir mūsu vecmeistara Juŗa Karlsona "*Gliese 581*".

Šis dīvainais nosaukums saistīts ar kādu nesen atklātās planētas apzīmējumu. J. Karlsona kompozicijas būtība ir romantiskā tendence pacelties pāri ikdienas reālitātei (atcerēsimies kaut vai J. Akurātera un P. Barisona "brīnumzeme Atlantīda" u.tml). Šīs ir cilvēces mūžsenas ilgas, kas savu nozīmi nav joprojām zaudējušas, jo Radības kroņa būtība gadu tūkstošos nav mainījusies. Mūzikas uzbūve, tātad – dramaturģija, kā jau īstenam meistaram piedien, ir skaidra, loģiska, balstoties tādā gadsimtos pārbaudītā paņēmienā kā pretnostatījums. Ideāla meklējumos, ne bez G. Mālera ietekmes. It kā atbilde uz to skan kollāža citāts no R. Vāgnera operas "Parsifāls". Bet tā jēgu var saprast tikai zinošs klausītājs. Bija interesanti klausīties, un liepājnieki netaupīja pūles, lai godprātīgi veiktu savu misiju.

Iespējams, visgrūtākais uzdevums tomēr bija Lielās ģildes saimniekiem – Latvijas Nacionālajam orķestrim Gunta Kuzmas vadībā, jo klausītājus jau pamatīgi bija nogurdinājušas koncerta pirmās divas daļas. Mūsu mūzikas klasiķa Ādolfa Skultes 1974. gadā komponētā 5. simfonija, škiet, publiski nav skanējusi kopš pirmatskaņojuma. Kaut arī tas ir tradicionāls četrdaļīgs cikls ar tikpat klasiskām daļu drāmaturģiskām funkcijām, tas joprojām pārliecina ar savu emocionālitāti, attīstības loģiku, bagāto tēlu pasauli no baisi ļaunā Skerco (*Allegro con brio*) līdz 3. daļas nopietnajai smeldzei, kur ļoti izteiksmīgi izskanēja A. Kazlauska saksofona solo. Orķestris G. Kuzmas vadībā mūzicēja ar patiesu atdevi, tikai, kā parasti, sirds ilgojas pēc izteiksmīgāka klusināta skanējuma.

Koncertu translēja Latvijas Radio, to veiksmīgi vadīja mūzikas žurnālists Orests Silabriedis, daļēji kompensējot to, kas nebija izlasāms plašajā, bet chaotiskajā Santas Bušs izveidotajā anotācijā.

Galvenais šā koncerta ieguvums – bagātīga viela pārdomām par mūsu simfoniskās mūzikas likteņiem, ko, atsevišķi klausoties, nebūtu iespējams gūt.

Phjončhanas lācītis apmeties Vecrīgā

LĀSMA GAITNIECE

Viena no jomām, kas šķiet interesanta un pat vieno lielāko daļu iedzīvotāju visā pasaulē, nenoliedzami ir sports! Senatnē Olimpiskās spēles bija iemesls, lai uz to laiku pārtrauktu karus. Mūsdienās tā diemžēl vairs nenotiek, taču viens gan nav mainījies – sporta līdzjutēji ar nepacietību gaida 9. februāri, kad Kanvondo provinces apgabalā Phjončhanā, Dienvidkorejā, sāksies XXIII Ziemas olimpiskās spēles.

Lai uzzinātu vairāk par Latvijas sportu, ne tikai mūsdienās aktuālo, bet arī par tā vēsturi, kas glabā ne vienu vien faktu, ar ko mūsu valsts var lepoties, ieteicams doties uz Latvijas Sporta mūzeju.

Mūzeja direktore Agra Brūne sīki un smalki, turklāt ar aizrautību, spēj pastāstīt par katru ekspozīcijā redzamo priekšmetu. Kaut vai par ātrslidotāja Alfona Bērziņa slidām, kas mūsdienu jaunatnei šķitīs pārāk ērmotas, lai autu kājās, vai cirka mākslinieka Kārļa Vītoliņa riteni. Šim braucamrīkam ar sportu gan ciešas saistības nav, taču pētniekam, sporta lietu un liecību krājējam Voldemāram Šmidbergam, kuŗam ritenis tika dāvināts, jau pagājušā gadsimta 30. gados radās ideja par nepieciešamību veidot mūzeju.

Savukārt pati pirmā lieta, kas atklājas mūzeja apmeklētāja skatienam, ir improvizēts basketbola grozs divu metru un desmit centimetru augstumā un leģendārās basketbolistes Uļjanas Semjonovas attēls. Izrādās, groza augstums nav izvēlēts nejauši – tieši divus metrus un desmit centimetrus gara ir izcilā basketbola leģenda! U. Semjonovai veltītā izstāde veidota gan kā atskats uz viņas spožajiem panākumiem bijušajā PSRS un citās pasaules valstīs (eksponētas zelta medaļas), gan kā stāstījums par pašu personību. Vai zinājāt, ka basketboliste no valstīm, kur piedalījusies sacensībās, uz Rīgu vedusi lelles, kā arī kollekcionējusi vinila skaņuplates?

No 24. janvāŗa Sporta mūzejā būs skatāma izstāde par citu sporta leģendu – Olimpisko spēļu zelta un sudraba medaļas laureātu 25 metru ātršaušanā ar pistoli Afanasiju Kuzminu.

Kuŗš sporta veids Latvijā ir vispopulārākais? Protams, skeletons! Tomass un Martins Dukuri savus līdzjutējus burtiski ir apžilbinājuši ar panākumiem un daudzajām medaļām! Iespējams, tādēļ Latvijas Sporta mūzeja otrā stāva zāle veltīta ziemas sporta veidiem: kamaniņu sportam, bobslejam un skeletonam. Telpas vidū novietotas 20. gadsimta 20./30. gados Cēsīs būvētas bobsleja kamanas, kas atrastas 70. gados kādā nojaukšanai paredzētā ēkā. Cēsis un to apkārtne ar šī sporta veida vēsturi ir cieši saistītas, jo pirmā bobsleja un kamaniņu trase Latvijā un visā toreizējā PSRS atradās "Cīrulīšos" – Ozolkalna apkaimē. Šeit savus panākumus kaldinājuši Vera Zozuļa, Rolands Upatnieks, Ojārs Andersons, Dainis Bremze, Aigars Kriķis, Dainis Dukurs, Jānis Skrastiņš un daudzi citi.

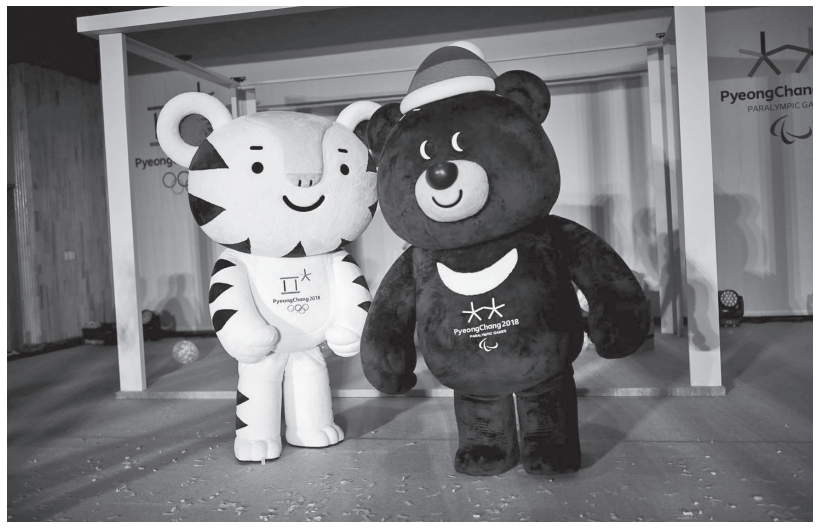

2018. gada Ziemas Olimpisko spēļu talismans – Lācīši!

Pēc XXIII Ziemas Olimpiskajām spēlēm Sporta mūzejā plānota īpaša izstāde. Tās "nagla" būs skeletona ragavu simulātors, uz kuŗa varēs nogulties un ar D3 ekrānu palīdzību izbaudīt tādas pašas izjūtas kā brāļi Dukuri sacensību laikā! "Mūsu sadarbība ar Daini Dukuru un viņa dēliem ir izveidojusies lieliski; ar viņiem ir tik viegli komūnicēt," mūzeja direktore neslēpj prieku. Pie sienām izvietotas lielformāta fotografijas, kuŗās uz goda pjedestala redzami brāļi Dukuri, turpat arī informācija par citiem jauniešiem – viņu sekotājiem, no kuŗiem vairāki ir Daiņa Dukura audzēkņi, turklāt jau paspējuši gūt labus panākumus.

Vēl šajā ekspozīcijā var izsekot skeletona vēsturiskajai attīstībai, uzzināt, kuŗās pasaules valstīs atrodas bobsleja, kamaniņu un skeletona trases, kā arī skatīt vairākas pirms 100 gadiem uzņemtas fotografijas, kuŗās redzama, piemēram, Rīgas Bobsleja kluba trase Ogrē 20. gadsimta sākumā.

Savukārt neilgi pirms došanās prom no mūzeja sagaidīja kāds pārsteigums! Tā direktore A. Brūne no glīti iepakotas kastītes izņēma divus rotaļu lācīšus. Izrādās, tas ir XXIII Ziemas Olimpisko spēļu talismans! Tātad Phjončhanas lāči jau tagad sastopami Vecrīgā!

OKUPĀCIJAS MŪZEJA GARIŅŠ STĀSTA

3. OMF, OM, LOM, OMFA, OMB, LOMB

Pirms nedēļas biju klāt Latvijas Okupācijas mūzeja biedrības sapulcē. Saīsinājumam jābūt LOMB, bet parasti saka OMB. Juzdamies kā Mūzeja vēsturnieks, atkal atceros, kā šie akronīmi radās un veidojās, un kādi tie laika gaitā bijuši.

Oficiāli 1993. gada 6. maijā vienpadsmit aktīvisti nenodibināja vis Mūzeju, bet "Latvijas 50 gadu okupācijas mūzeja fondu". Es esmu redzējis dokumentu. Melns uz balta. Un to īsi apzīmēja ar trim burtiem – OMF. Būtu jau savādi: L50GOMF vai, ja lietotu romiešu ciparu 50 vietā – LLGOMF. Toreiz saprāts vadīja mūzeja tēvus un mātes.

Tad cilvēki sāka prasīt, kur gan esot pats mūzejs, jo uz plakāta skaidri lasāms FONDS. Prātoja pat, ka te kāda šaubīga banka, jo tādas toreiz Rīgā bija gandrīz ik uz stūra. Parādījās un pazuda ar visu naudu. Labi, ka OMF nepazuda, un ziedotā nauda arī ne. Taču diezgan drīz izlēma, ka fonds ir fonds un mūzejs ir mūzejs. Lai gan saistīti, tie nav viens un tas pats. Fonds, kā Latvijā saka, ir "juridiska persona," bet Mūzejs – "struktūrvienība." Komplicēti, bet kaut kā strādā. Tā nu tapa OM un LOM, ko lieto vēl līdz šai dienai. To gan nevar vairs teikt par pašu OMF. Tas oficiāli paglābies tikai latviskajā akronīmā "Latvijas 50 gadu Okupācijas mūzeja atbalsta grupai", ko 1995. gadā dibināja Mūzeja draugi un labvēļi ASV – OMFA. Tā savu nosaukumu tā nav mainījusi, un ziedotāji līdz šai dienai čekus izraksta uz OMFA vārdu. Paldies ziedotājiem! Latvijā toties OMF jau kopš 2006. gada ir OMB.

Latvijas Okupācijas mūzeja biedrības biedri 2015. gada janvārī // Foto no mūzeja archīva

Tai laikā organizācijām bija jāpārreģistrējas. Fonds pārtapa biedrībā un līdz ar to akronīmā "F" vietā stājās "B," tātad OMB vai LOMB. E-pasta adresēs gan vēl arvien spokojas vecais saīsinājums, bet man no tā spoka nav bail. Piemiņas dēļ.

Nosaukumu sakarā ir vēl viena interesanta maiņa. Sākumā likās, ka angliski Mūzeju var saukt vienkārši par *Occupation Museum of Latvia*. Bet angļu valodas zinātāji norādīja, ka vārds *occupation* angļu valodā var nozīmēt ne tikai "okupāciju," bet arī "nodarbošanos" un vēl šo to citu. Tad nu domāšot, ka Mūzejā rāda, ar kādiem amatiem nodarbojas Latvijas ļaudis. Esot jāsaka *The Museum of the Occupation of Latvia*, lai būtu skaidrs. Vai, kas tās bija par debatēm, jo katram taču ir tā pareizākā angļu valoda! Nobalsoja par jauno nosaukumu, kaut tas tāds garš un neveikls. Tomēr cilvēkiem patīk vienkāršība, un nekur nav pazudis arī *Occupation Museum*, vai vienkārši OM, un to jau pazīst arī tie, kas neprot angliski.

Taču, par "okupāciju" runājot, man likās savādi, ka 2009. gadā jaunais Rīgas mērs Nils Ušakovs savā pirmajā oficiālajā vizītē teica, ka "Okupācijas mūzejā" neesot pirmo reizi. Taču viņa mēle neraisījās teikt, ka Okupācijas mūzejā rādīta "okupācija," lai gan to pašu aprakstīja drusku citiem vārdiem. Tad jau to daudz tiešāk sapratis kāds Krievijas pilsonis, kam, Rīgai cauri braucot, anketā bijis jāatbild uz anglisko jautājumu "*occupation*?" Viņš ierakstījis, "nē, es tikai braucu cauri." Vai arī Nils tikai "brauc cauri"?

Kur ziedot LOM, LOMB un OMFA

LOM: Raiņa bulvāris 7, Rīga, LV-1050.

LOMB: Latvijas Okupācijas mūzeja biedrība, reģ. nr. 40008018848. AS "SEB banka" reģ. nr. 4000315174, SWIFT UNLALV2X, Konts: LV67UNLA0002400700517. Obligāti norādīt ziedojuma mērķi! LOMB ir Finanšu ministrijas atzīta sabiedriskā labuma organizācija. Latvijas ziedotāji – juridiskas un privātpersonas – var saņemt likumā noteiktās nodokļu atlaides.

OMFA. Čeki rakstāmi OMFA (ja vajag, ar ziedojuma mērķa norādi) un sūtāmi Ilze Resnis, 10930 Nollwood Drive, Chardon, OH 44024. Ziedotāji saņem kvītis nodokļu atlaidēm.

Ar ziedojumu nodrošināts publicitātes projekts

ĪSZIŅAS

Vairāk nekā 100 jēkabpiliešu 13. janvārī ieradās Rīgā, Zaķusalā pie TV torņa, kur pirms 27 gadiem bija dislokācijas vieta Jēkabpils rajona ļaudīm, lai atkal būtu kopā pie 1991. gada barikāžu ugunskura. Latvijai arī turpmāk būs stipri aizstāvji, liecina vairāku desmitu skolēnu dotais jaunsargu svinīgais solījums. Arī Jēkabpilī **27. janvārī** tiks kurts 1991. gada barikāžu atceres ugunskurs ar plašu patriotisko programmu.

Latvijas jaunsargi no 23. līdz 27. janvārim piedalīsies Baltijas karavīru spēlēs Viļņā, Lietuvā. No 10. līdz 14. janvārim bija sagatavošanās nometne Madonas pusē.

Valmieras teātrī arī 28. janvārī pulksten 18.30 skatāms jauniestudējums – Latvijas Universitātes Literātūras, folkloras un mākslas institūta pētnieces Sanitas Reinsones dokumentālās prozas darbam "Meža meitas" (režisors Mārtiņš Eihe). Tā darbība norit "bunkurā" zem Lielās zāles skatuves, kā tas bija reālajā dzīvē pēc Otrā pasaules kara, atbalstot nacionālos partizānus. Šo sieviešu stāsti ir patiesas liecības par dzīvi, attiecībām, uzticēšanos un nodevību, bet pāri tam visam – spēku dzīvot. Lomās: Dace Everss, Māra Mennika, Skaidrīte Putniņa, Inese Ramute, Baiba Valante, Zane Leimane vai Lote Katrīna Cērpa.

Liepājā 19. janvārī notika Jūras spēku stāba un apgādes kuģa "Virsaitis" svinīgā sagaidīšana no dežūras NATO 1. pastāvīgajā jūras pretmīnu grupā kopš 2017. gada jūnija. Šī bija pirmā reize, kad veica šādu uzdevumu, nodrošinot ne tikai NATO 1. pastāvīgās jūras pretmīnu grupas stāba darbību, bet arī stāba kuģi. NATO pastāvīgās Jūras spēku grupas veido NATO Reaģēšanas spēku jūras komponenti, kas darbojas kā tūlītējas reaģēšanas spēki. Latvija NATO 1. pastāvīgajā jūras pretmīnu grupā piedalās kopš 2007. gada.

Daugavpils Marka Rotko mākslas centrā no 26. līdz 28. janvārim apskatāma pasaulslavenā latviešu keramiķa Pētera Martinsona dzimšanas dienai veltītā keramikas darbu ekspresizstāde "Spēks". Latvijas Laikmetīgās keramikas centra un Daugavpils Marka Rotko mākslas centra sadarbībā tiks organizēta II Starptautiskā keramikas konkursa izstāde "MARTINSONA BALVA", kas notiks II Latvijas Starptautiskās keramikas biennāles programmas ietvaros.

Līvānu novada Kultūras centrā līdz 25. janvārim bija apskatāma fotoizstāde "Indijas krāsas". To autore ir Svetlana Poberežņika, kuŗai ir ciešas saites ar Indiju. Izstāde tapusi, pateicoties sadarbībai ar indiešu kultūras centru "Bharata" un Indijas vēstniecības Zviedrijā un Latvijā atbalstam. Pēc tam tā ceļos uz indiešu kultūras centru, kur būs pieejama arī citiem interesentiem.

Valsts Asinsdonoru centrs (VADC) **aicina 2017. gada donorus līdz 31. janvārim** pieteikties dalībai bezmaksas **Pateicības koncertam 10. februārī plkst.16** kinoteātrī *Splendid Palace* Rīgā, Elizabetes ielā 61. Šogad asinsdonorus iepriecinās vairāku konkursu laureāti "Latvian Voices", "Chris Noah", "Musiqq", "Future Folk Orchestra", "Goran Gora", kā arī Latvijas Nacionālā teātra aktrise Dita Lūriņa un "Undertango". Pieteikšanās elektroniski, reģistrējot savu telefona numuru VADC mājaslapā: *www.donors.lv*.

Borisa un Ināras Teterevu fonds līdz 31. janvārim aicina bezpeļņas organizācijas pieteikt projektu idejas dalībai programmā "Pats savam saimes galdam", kas vēlas palīdzēt grūtībās nonākušiem cilvēkiem veikt zemkopības darbus pārtikas sagādāšanai savam saimes galdam. Jānosūta īss projekta ieceres apraksts brīvā formā uz e-pastu *saimesgaldam@teterevufonds.lv*.

Īsziņas sagatavojusi **Valija Berkina**

Sastādījis JĀNIS REVELIŅŠ (ASV)

KRUSTVĀRDU MĪKLA

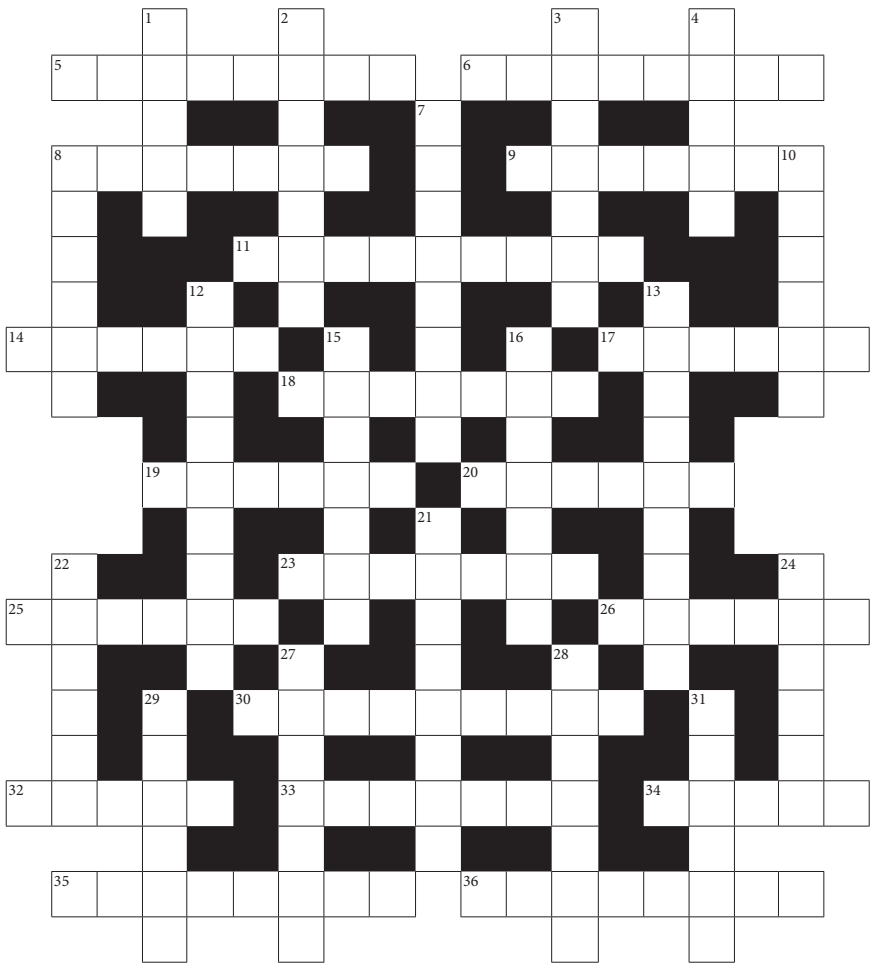

Līmeniski. 5. Padarīt noteiktu. 6. Nelietis Verdi operā "Toska". 8. Stipra garšviela. 9. Venēciešu laiva. 11. Zviedrijas osta. 14. Nesadzijuši dzīvo audu bojājumi. 17. Bura. 18. Rupjš. 19. Stiklveida pārklājums, ko uzkausē metalliem. 20. Vīrieša vārds (*janv.*). 23. Sīks kukainis. 25. Strīds, nemiers. 26. Zinātne par nedzīvo matēriju. 30. Sarucināt. 32. Tropiskais auglis. 33. Piena produkts. 34. Cilvēka ķermenis. 35. Stiprs tumšais alus. 36. Krūmāju sēta.

Stateniski. 1. Romāna "Astoņdesmit dienas ap Zemeslodi" autors. 2. Ārstēt. 3. Apģērbs Javā un Šrilankā. 4. Pārvietoties pa gaisu. 7. Novads Latvijā. 8. Franču rakstnieks un filozofs (1905-1980). 10. A. Brigaderes darba varone. 12. Latvijas aizsardzības ministrs. 13. Ziņojumu nogādātājs. 15. Latviešu klasiskās mūzikas pamatlicējs. 16. Karaļa dēls. 21. Lugas "Sidraba šķidrauts" autore. 22. Krievijā izdots laikraksts. 24. Rosīgs. 27. Latvijas armijas ģenerālis (1883-1965). 28. Birdināt, kaisīt. 29. Latvijas Nacionālās operas direktors 1996-2013. 31. Radīt kaut ko noteiktā formā.

Krustvārdu mīklas (*BL* Nr. 2) atrisinājums

Līmeniski. 4. Dividende. 7. Sambo. 8. Vabas. 9. Budapešta. 10. "Tapals". 11. "Āka". 13. Astere. 18. Kalvene. 21. Bamako. 23. "Idiots". 24. Bass. 25. Less. 26. Kautra. 28. Andora. 29. Planēta. 34. Lemuri. 35. Pas. 37. Madara. 38. Konstanca. 39. Atēna. 40. Ludza. 41. Sarkanīgs.

Stateniski. 1. Šilava. 2. Depeša. 3. Barkas. 4. Dobele. 5. Evanss. 6. Bagars. 12. Kivi. 14. Kapsula. 15. Insekti. 16. Bakas. 17. Dante. 19. Liede. 20. Sters. 22. Oba. 23. Isa. 27. Anta. 30. Peseta. 31. Frakas. 32. Sapals. 33. Krauze. 35. Pasaka. 36. Staina.

ILMĀRS KNAĢIS

Vai ir vērts?

Likās, ka noslēpumainie čekas maisi it kā būtu jau aizmirsti, bet ne. Tā lieta atkal sākta kustināt. Un tieši Latvijas Simtgades priekšvakarā. Vai īstais laiks atrasts?

Ceru, ka arī ārzemju latviešiem Krievijas VDK Latvijā atstāto "maisu" lieta ir zināma. Čekas maisi Latvijā vienmēr būs kā krievu okupantu atstāta bumba ar laika degli. Kā Padomju Savienības Azerbaidžanai piešķirtais strīdīgais Kalnu Karabachas apgabals, lai neatkarīgajām pēcpadomju valstiņām Armēnijai un Azerbaidžānai būtu par ko plūkties. Kā bumba ar laika degli Ukrainai bija Chruščova uzdāvinātā Krimas pussala. Vai kādam gan ienāca prātā, ka pieklājīgā publikā tā nav pieņemts – šodien uzdāvināt un rīt ņemt atpakaļ.

Daudz ir nokavēts pēdējās atmodas laikā, un arī čekas maisu atvēršana. Ja to neizdarīja varas pārņemšanas laikā, tad darīt to tagad diezin vai būtu prātīgi. Vācijā bija lustrācija. Nu, un tad? Nekas briesmīgs taču nenotika! Nekādas izrēķināšanās. Latvieši gan nav vācieši, teiksiet. Jā, tas gan. Bet, vai mēs visu zinām, kā tur patiesībā tās lietas notika? Es biju Berlīnē. Redzēju krustu tūkstošus gan ielu krustojumos, gan pie Brandenburgas vārtiem, pie nojauktā mūra paliekām – vācu VDK upuru vārdus un uzvārdus.

Bet, laikam neviens čekists dzīvē neko pareizāk par savu kantori nav teicis, kā vecais čekists Johansons par maisiem: "Augšgals aizzīmogots, bet apakšgals ar parastu diegu aizšūts". Ne jau bez humora tas bija teikts. Un ne bez humora tie maisi tika pakoti un zieģelēti. Esmu par to pārliecināts. Tas kantoris jau daudz agrāk par mums visu zināja un gatavojās. **Bet vai pēc čekas ģenerāļa teiktā vispār ir vairs vērts par tiem maisiem runāt?**

Vai mēs zinām, kā īsti tās čekistu "lietas" tika fabricētas? Cik patiesībā godprātīgi bija čekisti arī pret savu kantori? Cik gudri? Varbūt ne pārāk? Liela gudrība diezin vai bija vajadzīga, tādā iestādē iestājoties. Maza tauta, katram savi radi, draugi, ar kādu kopā skolā mācījies, ar citu vienā podiņā čurājis (piedodiet!).

Bet vai mūsu atieksmei pret čekas pekstiņiem un maisiem arī vajadzētu būt nenopietnai? Nekādā gadījumā. Nav un nekad nav bijusi taisnība, ka Krievijā komūnistiskās valsts vara piederējusi kompartijai. Tā tas bija tikai teorētiski. Patiesībā augstākā vara piederēja čekai. Es 20 gadus esmu nodzīvojis Krievijā, un diezin vai kāds labāk par mani zina par tur notiekošo.

Partijā esmu bijis (jau Latvijā būdams). Ar čekistu šņabi esmu dzēris (to gan vēl Krievijā). Vervēts esmu vēl Sibirijā. Bēgdams esmu gaidījis lodi pakausī (bet tas gan laikam aiz dumjības).

Vai kaut vienam no t.s. stukačiem, čekas aģentiem ir attaisnojums viņa darbībai? Nevienam. Nekādi nopelni Latvijas labā nevar attaisnot nodevību. Nekādi.

Piedot? Vai Valsts un tauta ir tevi pilnvarojusi? Un tie tūkstoši, kas guļ gan lēģeru purvos un šachtās, gan kaļalaukos, gan uzspridzinātajos partizānu bunkuros?

Bet, bija jau arī tā. Man ar to čekas kantori ir nācies diezgan daudz saskarties. Jāatzīst gan, ka vairāk ar tās darbības sekām.

Pašā atmodas sākumā man bija draugs Juris Pukše. Labs draugs. Tagad jau Viņsaulē. Abi bijām izsūtīti. Es 15 gadu vecumā, Juris – 14. Es Jeņisejas lejtecē, Juris Parabeļā, Obas upes baseinā. Pēc atgriešanās Latvijā 1947. gadā mani 1949. gadā izsūtīja otrreiz, bet Juri otrreiz neizsūtīja.

Kad Dzintra Geka sāka apsekot no Sibirijas atgriezušos izsūtīto bērnu otrreizējo izsūtīšanu 1949. un turpmākajos gados, Juris teica, ka viņam esot "cemme", kādēļ viņš neesot otrreiz izsūtīts? Viņš minēja, vai tajā jaunības dullumā, "po pjanke" (dzērumā) viņš neesot kaut ko tādu parakstījis, ko tagad vajadzētu nožēlot?

Pēc kāda laiciņa Juris smaidīdams nolika man priekšā Totalitāro režīmu noziegumu apsekošanas komitejas dokumentu, paša komitejas vadītāja, Induļa Zālītes parakstītu, ka Juris Pukše nekādās attiecībās ar VDK nekad nav bijis.

Man nekad nebija ne mazāko šaubu par Juŗa uzskatiem, bet viņš bija principiāls cilvēks, pat pedants. "Kārtība ir kārtība!"– viņš teica (Juŗa *tēvs bija virsnieks*, kaŗa lidotājs Latvijas armijas gaisa spēkos).

Vēl viens piemērs, kā viegli varēja nokļūt VDK annālēs. Komunistu valdīšanas laikos visa ģeoloģija bija stingrā Vissavienības VDK uzraudzībā (kādi Latvijas ģeoloģijā noslēpumi – smiltis, grants, dolomīti?). Manai sievai Lidai, rakstot atskaites, visai bieži nācās geoloģijas fondos ņemt dažādus materiālus. Visu pret parakstu, protams, no čekista rokām. Darbu beidzot, atkal čekista paraksts. Bet, ja darba laikā jāaiziet uz tualeti (piedodiet), atkal tā pati procedūra un atkal paraksts.

Kas tolaik tādus sīkumus "ņēma galvā"? Bet pašā atmodas sākumā sieva man izstāstīja par tiem fondiem un viņas daudzkārtējiem parakstiem. Es tūlīt pie tā paša Zālītes un nākamā dienā nolieku sievai priekšā papīru paša Zālītes parakstītu, ka nekādas attiecības ar to "trīs burtu" iestādi viņai nav bijis.

Jā! Attiecības nav bijušas, bet desmitiem Lidas parakstu taču ir. Man tas tomēr zem jautājuma zīmes.

Bet kā ar mani pašu?

Kur tagad ir tas mans uzvārds ar sarkanu strīpu pasvītrots, ko es nejauši ieraudzīju čekista piezīmju grāmatiņā 1988. gadā Juŗa Alunāna ielā (tur, Kultūras darbinieku namā, toreiz mitinājās arī Polītiski represēto klubiņš, Igora Noskova vadībā). Čekists bija atnācis jautāt, cik kādreizējo izsūtīto Rīgā vēl palicis. Čekas pekstiņi? Es toreiz teicu, lai paskatās sava kantora šņoŗgrāmatās.

Es bieži domāju, kā šitais viss izskatīsies pēc gadiem piecdesmit? Par čeku tikai leģendas? Ne atmiņas vairs? Lai Dievs dod!

Ne vienreiz vien es esmu teicis un arī rakstījis savās atmiņās, ka visā briesmīgajā, kas notika Latvijā 1940. un citos pirmajos krievu okupācijas gados, ne tik daudz bija ļaunuma kā muļķības, stulbuma, krievu aziātiskās izpausmes nezināšanas (*es uzsveru – ne tik daudz, jo bija jau arī ļaunums*). Bet varbūt vajadzēja stāstīt visu, ar visiem uzvārdiem, lai nākamās paaudzes neatkārtotu iepriekšējo kļūdas? Veltas cerības! Atkārtos! Tās pašas "kļūdas" atkārtos. Par stulbumu arī jāmaksā …

Kāds mans labs paziņa dienām sēdēja archīvos rakņādamies un uzrakstīja grāmatu par viņa pagastā čekas represētiem. Grāmata bija vajadzīga. Katrā pagastā tādai grāmatai vajadzētu būt. Tikai autors man pats stāstīja, ka pie viņa nākuši cilvēki un teikuši: "Kā tu tā par manu vectēvu … "

Kad Jēkabpilī lasījām čekas safabricēto "lietu" (nu jau sašūtu kopā – tēva, mātes un manu), es smējos, sieva raudāja un grasījās iet palūkoties uz tēva stukača pēcnācējiem. Es neļāvu. Pirmkārt jau tādēļ, ka tas safabricēts vēl Krievijā pirms daudziem gadiem. Ir zināms taču, kāds bija latviešu strēlnieku liktenis gan sarkanajā Krievijā, gan Latvijā krievu okupācijas laikā. Otrkārt, kā Staļins esot teicis: "Dēls par tēvu neatbild." Un lika dēlus cietumā. Bet tas jau no citas operas...

Par savām attiecībām ar stukaču pēcnācējiem esmu rakstījis arī savās atmiņās. Un vēlreiz gribu likt atcerēties Latvijas PSR VDK ģenerāļa, Johansona teikto par čekas maisiem: "Augšējais gals aizzīmogots, apakšējais ar parastu diegu aizšūts". Un pēc tā visa vai ir vērts?

"Laiks akmeņus lasīt – laiks akmeņus mest," kā teica vecais Zālamans.

SĒRAS

Aizsaulē aizgājis mūsu organizācijas biedrs

GUNARS ZVEJNIEKS

Dzimis 1927. gada 26. augustā Jelgavā,
miris 2017. gada 12. decembrī Stokholmā

Latviešu Akadēmiskā organizācija Zviedrijā

NEKROPOLE

PERSONU, NOTIKUMU UN KAPU KULTŪRVĒSTURISKA ENCIKLOPĒDIJA

Aicinām atbalstīt virtuālo enciklopēdiju
Nekropole.info arī materiāli,
veicot mērķa ziedojumus. Šis ir unikāls projekts, kuŗam nav analoga pasaulē. Mēs tveŗam pasaules aizejošo vēsturi, par centrālo asi, ap kuŗu viss griežas, liekot Latviju.Tas varbūt ir ambiciozi, bet – kuŗš gan darīs, ja ne mēs paši?!

www.nekropole.info!

MUMS RAKSTA

Viņdien, kā vienmēr brokastojot un lasot PBLA sūtītās rīta ziņas, gandrīz aizrijos. Raksts bija par ieceri veidot pieminekļus latviešu pareizrakstības celmlaužiem Endzelīnam un Mīlenbacham un uzstādīt tos viņu dzimtajā pilsētā Kandavā. Kādam taču būtu jābrīdina šā pasākuma veicinātāji – Mīlenbachs noteikti protestā apgriezīsies kapā ar seju lejup, ja viņa vārds – apžēliņ! – būs rakstīts "Mīlenbahs"! Man pat pirksti atteicās viņa vārdu šādi rakstīt, jo tas taču viņam būtu kā spļāviens sejā.

Tālāk pieminēta mūsu dīva Milda Brechmane-Štengele, vārds rakstīts "Brehmane"! Nē, viņa neemigrēja kaŗa beigās, bet viņas vārda sakropļošana nāca vēlāk, zem jaunā režīma. Lūdzami, kaut cik piemērojieties pareizrakstībai – ja datoram nepatīk mans mīkstinājums vārdā kaŗa – to vēl varētu saprast. Tas nāk ar mātes pienu. Mana māte ne tikai rakstīja mīkstinājumus, bet jau no savas, un tātad arī no manas bērnības tos arī nepārprotami izrunāja, lai gan gramatiskos likumus es svešumā nekad īsti neapzināju.

Latvijas Simtgadē vajadzētu nākt spēkā likumam par 'ch' pareizo rakstību – tas nav 'č', bet gan mīkstināts 'h'.

Sarmīte Ērenpreiss-Janovskis

Brīvā Latvija

reklāmas cenas Latvijā

Cena – 1,15 eiro
par cm^2 ierāmējumā
Atlaides par reklāmas
publicēšanas biežumu:

- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 2 reizes, paredzēta atlaide 10 % apmērā no parastās cenas.
- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 3 reizes, – 15 % no parastās cenas.
- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 4 reizes un vairāk, – 20 % no parastās cenas.
- PRIVĀTSLUDINĀJUMIEM: 0,60 eiro par 1 cm^2 ierāmējumā.
- SĒRU SLUDINĀJUMS: **NB! 60 eiro**

Pasta adrese:
Ģertrūdes iela 27
Rīga, LV - 1011
Tālrunis + 371 67326761
Tālrakstis +371 67326784

Darba laiks:
Pirmdien – 9-17
Otrdien – 9-17
Piektdien – 9-13

BRĪVĀ LATVIJA

Latvijas reģ. nr. 1144.
Rietumeiropas latviešu laikraksts,
iznāk sestdienās, 48 reizes gadā.
Izdevēji: *Brīvās Latvijas* izdevēju kopa (BLIK)

Redaktore: Ligita Kovtuna
Brīvā Latvija redakcija – Ģertrūdes iela 27, Rīga, LV-1011 (Darba laiks P.,O: 9-17, Pk.: 9-13)
Tālr. (redakcijā) +371 67326761, +371 29439423,
Tālrakstis: +371 67326784.
e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv

Administrācija: Sarmīte Janovskis (admin.) Lilac Cottage, 18 Lauds Road, Crick Northants. NN6 7TJ. Tālr. 01788823438, fakss 01788822441. Kārto visas sēru un citu sludinājumu maksas; pieņem Rietumu abonementus, izņemot Vācijas un Zviedrijas.

Pārstāvniecība Anglijā: Terēze Bogdanova, tālr.: 07788790952, e–pasts: tereze.bogdanova@inbox.lv

ABONEMENTA MAKSA:

Lielbritanijā: 6 mēnešiem GBP 75; 12 mēnešiem GBP 145. Samaksu ar čeku, PO vai naudā (ierakstītā sūtījumā) sūtīt laikraksta administrācijai (adresi sk. augšā), uz vārdu Brīvā Latvija. Maksājot Liel-britanijā par Latvijas gada abonementu GBP 40

Zviedrijā: 6 mēneši SEK 875; 12 mēneši SEK 1550. NAUDAS PĀRVEDUMI: LETTERNAS RIKSFÖRBUND I SVERIGE/BRĪVĀ LATVIJA (Wallingatan 34, 5 tr, S–111 24, Stockholm, Plusgiro 11 47 46 – 1). Paziņojumus. sludinājumus, reklāmu sūtīt uz Rīgas redakciju. Abonentu administratore +371 26134315, red. +371 67326761, e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv

Naudas pārvedumi Vācijā: 12 mēn. – 155 eiro; 6 mēn. – 85 eiro; BL konts Lettische Gemeinschaft, Salzmannstr. 152, 48159 Münster. Postbank Hamburg, BLZ 200 100 20, konts IBAN: DE94200100200271751204, BIC: PBNKDEFF. Adrese abonēšanas jautājumiem: Nils Ebdens, Lettische Gemeinschaft in Deutschland e. V., Frankfurter Str. 54, D-35440 Linden, tālr. +49 6403 940933, e-pasts: info@lk-v.de

Citās Eiropas zemēs: 6 mēnešiem 85 eiro; 12 mēnešiem 155 eiro. Naudas pārvedumi ar čeku uz Brīvā Latvija (adrese kā augšā).

ASV un pārējās pasaules valstīs 6 mēnešiem USD 110,-; 12 mēnešiem USD 205,-.

Latvijā: 6 mēnešiem 33 eiro, 12 mēnešiem 55 eiro.

Digitālā avīze – 55 eiro 12 mēnešiem

Latviešu organizāciju un privātie sludinājumi maksā GBP 3.50 (EUR 6) par 10 mm augstu vienslejīgā platumā aizņemtu telpu. Sēru sludinājumi (10,6 cm x 7 cm) GBP 45. Zviedrijā – SEK 600.

Komerciālie sludinājumi £7 (EUR 12) par 1 slejas cm.

Atlaides atkārtotām reklāmām.

Ar autora vārdu, iniciāļiem vai segvārdu parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas. Par līdzstrādnieku honorāriem nepieciešama iepriekšēja vienošanās. Par publikācijās minēto faktu precīzitāti atbild autors.

BRĪVĀ LATVIJA
Latvian Weekly Newspaper
published by the Latvian Publishers Association,
Gertrudes iela 27, Riga, LV-1011, Latvia
Iespiests: SIA EVEKO, Rīgā

SPORTS SPORTS SPORTS

LATVIJU PHJONČHANĀ PĀRSTĀVĒS 35 SPORTISTI

2018. gada Ziemas olimpiskajās spēlēs Phjončhanā Latviju kopumā pārstāvēs 35 sportisti, 22. janvārī paziņoja Latvijas Olimpiskā komiteja (LOK). Izlasei līdzi dosies 35 treneri ar atbalsta personālu un septiņiem mediķiem.

Vienas no galvenajām Latvijas cerībām tiek liktas uz Latvijas **skeletonu**. Gan Tomasam, gan Martinam Dukuram šīs būs ceturtās olimpiskās spēles, lai gan Tomass savu debiju piedzīvoja četrus gadus ātrāk nekā brālis. Otro reizi olimpiskajās spēlēs sacentīsies arī Lelde Priedulēna.

Phjončhanā Latvija startēs ar divām divnieku un tikpat četrinieku **bobsleja** ekipāžām. Izlases sastāvā tikuši piloti Oskars Melbārdis un Oskars Ķibermanis, kā arī stūmēji Daumants Dreiškens, Arvis Vilkaste, Jānis Strenga, Jānis Jansons, Helvijs Lūsis, Matīss Miknis un Intars Dambis. Melbārža četrinieku ekipāža 2014. gadā Sočos sasniedza otro labāko rezultātu, bet pēc dopinga lietošanā apsūdzētās Aleksandra Zubkova ekipāžas diskvalifikācijas saņems zelta godalgas.

Biatlonā Latvija ieguvusi divas vīriešu un vienu sieviešu vietu. Vīriešiem Latviju pārstāvēs divkārtējais olimpisko spēļu dalībnieks Andrejs Rastorgujevs un Oskars Muižnieks, kuram tā būs olimpiskā debija. Sieviešu konkurencē startēs Baiba Bendika.

Olimpiskajās spēlēs startēs arī Latvijas jaunie **daiļslidošanas** talanti – Deniss Vasiļjevs un Diāna Ņikitina. Abi sportisti nupat kā startēja Eiropas meistarsacīkstēs, kuŗās Vasiļjevs palika soli aiz goda pjedestala.

Ceļazīmi izcīnījis arī **ātrslidotājs** Haralds Silovs, kuŗš startējis divās olimpiskajās spēlēs. Savukārt **šorttrekā** sacentīsies Roberts Zvejnieks un Roberto Puķītis.

Distanču slēpošanā startēs Indulis Bikše, Patrīcija Eiduka, kā arī Inga Paškovska. Savukārt **kalnu slēpošanā** Latvijas pārstāvji būs Kristaps Zvejnieks un Lelde Gasūna.

Kamaniņu sportā Latvijas sastāvā būs trīs vīrieši un tikpat sievietes, kā arī divas divnieku ekipāžas. Vīriešu konkurencē sacentīsies divu olimpisko spēļu dalībnieks Inārs Kivlenieks, 19 gadus vecais Kristers Aparjods un Artūrs Dārznieks. Savukārt sievietēm startēs Elīza Cauce, Ulla Zirne, kas abas cīnījās arī Soču spēlēs, un Kendija Aparjode. Divu olimpisko medaļu ieguvējiem brāļiem Andrim un Jurim Šiciem šis būs ceturtais olimpiskais starts, bet Oskars Gudramovičs un Pēteris Kalniņš startējuši par vienām spēlēm mazāk.

Iepriekšējos gados Latvijas delegācijā bija 58 sportisti, to skaitā hokeja izlase.

Pagājušajās olimpiskajās spēlēs Sočos Latvija izcīnīja kopumā četras olimpiskās medaļas. Tomēr pēc virknes Krievijas sportistu rezultātu anulēšanas piektā medaļa tiks piešķirta Tomasam Dukuram. Vēl četrus gadus iepriekš Latvija guva divas bronzas Vankūverā, bet 2006. gadā ar vienu bronzu Latvija tika pie pirmās ziemas olimpisko spēļu medaļas kopš neatkarības atjaunošanas. Phjončhanas Ziemas olimpiskās spēles risināsies no 9. līdz 27. februārim.

PATRĪCIJA EIDUKA IERAKSTĀS LATVIJAS DISTANČU SLĒPOŠANAS VĒSTURĒ

Latvijas labākā distanču slēpotāja un mūsu valstij papildu vietu Olimpiskajās spēlēs nodrošinājusī Aizkraukles Sporta skolas pārstāve Patrīcija Eiduka Hānjā notikušajās Igaunijas meistarsacīkstēs 10 kilometru brīvajā stilā ar intervāla startu pārspēja visas vadošās ziemeļu kaimiņu slēpotājas un ieguva ceturto vietu.

Līdz ar to 71 FIS punktu nopelnījusī Kokneses novadā Vecbebros dzīvojošā Eiduka ir pirmā no Latvijas slēpotājām, kuŗai izdevies pārspēt visas slēpošanā augstus panākumus guvušās ziemeļu kaimiņu valsts pārstāves viņu valsts meistarsacīkstēs. Vīriešiem 15 kilometru distancē trešais ātrākais aiz diviem igauņiem bija Indulis Bikše.

Pagājušā gada decembrī vairākās sacensībās ārvalstīs Eiduka sasniedza labākos rezultātus FIS punktu izteiksmē sievietēm Latvijas vēsturē. Arī Jaunajā gadā Olimpisko spēļu ceļazīmi nopelnījusī 17 gadus vecā slēpotāja no Vecbebriem turpināja priecēt ar ļoti labiem rezultātiem.

DAIĻSLIDOŠANA

Maskavā risinājās Eiropas meistarsacīkstes daiļslidošanā. **Deniss Vasiļjevs** īsajā programmā izcīnīja trešo vietu, bet pēc izvēles programmas ierindojās ceturtajā vietā. Neveicās **Diānai Ņikitinai**, kas nekvalificējās izvēles programmai, paliekot 36. vietā.

HOKEJS ZEM KLAJAS DEBESS

Kontinentālās hokeja līgas meistarsacīkstēs Rīgas *Dinamo* kārtējo spēli aizvadīja nevis ierastajā *Arēnā Rīga*, bet zem klajas debess – Pļavniekos iekārtotajā laukumā. Meistarsacīkšu ziemas klasikas sacensībā atklātā laukumā jeb *Winter Ice Break* spēlē ar rezultātu 2:3 (1:0, 1:2, 0:1) zaudēja Minskas *Dinamo*. Rīgas *Dinamo* šajā spēlē izvirzījās vadībā ar 2:0, bet nespēja nosargāt iegūto pārsvaru. Vispirms 13. minūtē precīzi meta Brendons Makmilans, bet 34. minūtē Richards Bukarts dubultoja savas komandas pārsvaru.

Speciāli šai spēlei tika izveidots KHL standartiem atbilstošs hokeja laukums, kā arī uzbūvētas tribīnes ar 8500 stāvvietām skatītājiem. "Paldies kluba vadībai un līgai par šiem hokeja svētkiem. Šī bija unikāla pieredze, kuŗu varēs atcerēties visu mūžu. Viss bija lieliski, gaisotne, ledus kvalitāte, līdzjutēji," pēc spēles preses konferencē stāstīja vienības galvenā treneŗa vietas izpildītājs Ģirts Ankipāns.

OSTAPENKO NOMINĒTA PRESTIŽAJAI *LAUREUS* SPORTA BALVAI

Latvijas tenisa zvaigzne Aļona Ostapenko nominēta prestižajai *Laureus* sporta balvai katēgorijā "2017. gada lielākais atklājums jeb izlaušanās". *Laureus* balvas tiek pasniegtas kopš 2000. gada. Tās piešķir par izciliem sasniegumiem sportā, sportiskā gara un godīgu sacensību principu ievērošanu cilvēkiem, kuŗi kalpo par piemēru citiem un uzlabo sava sporta veida tēlu. Balvas piešķir organizācijas *Laureus World Sports Academy* žūrija, kuŗā strādā 50 izcili bijušie sportisti un sportistes.

Latvijas tenisiste Aļona Ostapenko ar Francijas atklāto meistarsacīkšu finālā iegūto kausu // Foto: APP/LETA

Ostapenko pērn sensacionāli triumfēja Francijas atklātajās tenisa meistarsacīkstēs, sasniedzot vienu no lielākajiem panākumiem Latvijas sporta vēsturē. Kopā ar viņu uz gada lielākā atklājuma balvu pretendē arī britu bokseris Entonijs Džošuā, jaunā franču futbola zvaigzne Kilians Mbapē, spāņu golferis Serhio Garsija, talantīgais grieķu basketbolists Jannis Adetokunbo, kā arī amerikāņu peldētājs Keilebs Dresels.

DAŽOS VĀRDOS

• Trīskārtējā Eiropas čempione brīvajā cīņā **Anastasija Grigorjeva** uz laiku pievienojusies Indijas čempionu klubam *NCR Punjab Royals*. Viņa startēs svara katēgorijā līdz 63 kg. Indijas līgā startē seši cīņas sporta klubi.

• Eiropas meistarsacīkstēs parabobslejistiem Austrijā, Īglsas trasē, pirmo vietu izcīnīja Latvijas pārstāvis **Alvils Brants**. Turpat risinājās pasaules kausa izcīņas piektais posms, kuŗā viņš ieguva sudraba medaļu.

P. Karlsons

PAZIŅOJUMI

LATVIJA

Rīgas Evaņģēliskās draudzes dievkalpojums **28. janvārī** plkst. 13 (bez kafijas galda un svētdienas skolas).

DVF Londonas nodaļas valde laipni aicina visus biedrus piedalīties nodaļas pilnsapulcē svētdien, **4. martā**, plkst. 10.30 DVF nama kluba telpās, *72 Queensborough Terrace, London W2 3SH.*

ANGLIJA

DIEVKALPOJUMI

ZIEMEĻANGLIJAS DRAUDZE, māc. D. Vāvere

Bradfordā, Vācu baznīcā (*The German Protestant Church*), *29 Great Horton Rd, Bradford, BD7 1AA*, svētdien, **18. februārī**, plkst.11 Gavēņa laika dievkalpojums.

VIDUSANGLIJAS DRAUDZE, māc. V. Vāvere

Straumēnos, Zaļajā zālē, *Catthorpe Manor, Lilbourne Road, Catthorpe, Lutterworth, LE17 6DF*, svētdien, **28. janvārī**, plkst. 10 dievkalpojums.

Straumēnos, Zaļajā zālē, *Catthorpe Manor, Lilbourne Road, Catthorpe, Lutterworth, LE17 6DF*, svētdien, **25. februārī**, plkst. 10 Gavēņa laika dievkalpojums.

AUSTRUMANGLIJAS DRAUDZE, māc. V.Vāvere

Mansfildā, *St. Peters's and St. Paul's Church, Mansfield*, *NG18 1AP*, sestdien, **3. februārī**, plkst. 11 Epifānijas laika dievkalpojums.

Derbijā, *Chapel of St.Mary on the Bridge, Derby, DE1 3AT*, svētdien, **4. februārī**, plkst. 12 Epifānijas laika dievkalpojums.

Notinghamā, *Trinity Lutheran Church, 67 Homefield Road, Aspley, NG8 5GH*, svētdien, **4. februārī**, plkst. 15 Epifānijas dievkalpojums.

Pīterboro, *St. Mark's Church Centre, Peterborough, PE1 2SN*, sestdien, **10. februārī**, plkst.16 Epifānijas laika dievkalpojums.

MANČESTERAS DRAUDZE, māc. D. Vāvere

Mančesterā, *Martin Luther Kirche, 9 Park Road, Stretford, M32 8FE*, svētdien, **11. februārī**, plkst.13.30 dievkalpojums.

ZVIEDRIJA

Latviešu pensionāru apvienība ielūdz uz 2018. gada pirmo satikšanos trešdien, **31. janvārī** plkst. 13 *Tellus Fritidscenter, Lignagatan 8*, Stokholmā. Anna Petraškēviča un Māra Peiešniece uzstāsies ar vairākiem instrumentiem un latviskas mūzikas dziedāšanu. Pie kafijas galda valde informēs par iecerēto. Brauciena programmā: Gaismas pils, Rīgas pārbūvētais mākslas mūzejs, Jelgavas mākslas mūzejs ar Ģederta Eliass darbu kollekciju, opera *Fausts*, Trimdas mākslas mūzejs Cēsīs, Likteņdārzs Koknesē utt. (Visi braucieni Latvijā ar autobusu.) Esat laipni aicināti un gaidīti! LPA valde

DIEVKALPOJUMI

INFORMĀCIJA par Zviedrijas latviešu ev. lut. draudzēm un dievkalpojumiem redzama arī mājaslapā *www.draudzes.se*

ESKILSTŪNAS un VESTEROSAS ev. lut. latviešu draudžu apvienots dievkalpojums Eskilstūnā svētdien, **28. janvārī**, plkst. 14 Svētā Andreas baznīcā (*Sankt Andreas kyrka, Vasavägen 42*, Eskilstūnā). Mācītāja Zilgme Eglīte. Pēc dievkalpojuma draudzes gadskārtējā pilnsapulce un kafijas galds. Visi sirsnīgi gaidīti!

GĒTEBORGAS ev. lut. draudzes Epifānijas laika dievkalpojums svētdien, **4. februārī** plkst. 14 Hāgas baznīcā (*Haga kyrka, Haga* Östergata *30*, Gēteborgā). Dievkalpojumu vadīs mācītāja Ieva Graufelde, pie ērģelēm *Peter Wågsjö*. Pēc dievkalpojuma draudzes gadskārtējā pilnsapulce un sadraudzība Hāgas draudzes telpās. Visi sirsnīgi gaidīti!

STOKHOLMAS ev. lut. draudzes Gavēņa laika pirmās svētdienas dievkalpojums svētdien, **18. februārī**, plkst. 14 Somu baznīcā (*Finska kyrkan, Slottsbacken 2B-C, Gamla Stan, Stockholm*). Dievkalpojumu vadīs mācītājs Gundars Bērziņš, pie ērģelēm Rūta Baumgarte. Pēc dievkalpojuma draudzes namā kafijas galds un draudzes gada pilnsapulce. Visi mīļi gaidīti!

VĀCIJA

DIEVKALPOJUMI

Esslingenā, Dienvidus baznīcā, *Suedkirche, Spitalsteige 3*, svētdien, **28. janvārī**, plkst. 15 dievkalpojums ar dievgaldu, ietverot arī kristības. Māc. Elmārs E. Rozītis, ērģeles – Ieva Sarja. Sekos kafija draudzes telpās.

Hanoverā, Markus baznīcas draudzes namā, *Hohenzollernstr. 54*, **28. janvārī** plkst. 14 dievkalpojums. Kalpo diak. L. Urdze. Pēc dievkalpojuma pārrunas pie kafijas galda.

Ludvigshāfenā, Svētā Ludviķa baznīcā, *Sankt Ludwig, Bismarck* un *Wredestrasse* krustojumā, Gavēņa laika pirmā svētdienā, **18. februārī**, plkst. 15 dievkalpojums. Kalpos diakone Rasma Gundega Ieviņa. Pēc dievkalpojuma sekos azaids ar groziņiem draudzes telpās. Visi mīļi gaidīti!

PĒRK

Uzpērkam dabīgos matus astēs un bizēs par labu cenu no 35 cm garuma. Zvaniet. Tālr. 24915507.